

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

ČASOPIS PRO PÆDAGOGIKU A KRITIKU METHOD
VYUČOVACÍCH.

ŘÍDÍ REDAKČNÍ SBOR.

OBSAH: =====

	Strana
<i>J. Býňov</i> : Obchody s řecko-římskou antikou	41
<i>V. Lankaš</i> : Učitel a škola	47
<i>D. P. —</i> : Učitelova práce na chudém venkově jest práce těžká	52
<i>Dr. Jos. Kratochvíl</i> : Filosofo Seneky „Rozprava o blaženém životě	54
<i>J. Býňov</i> : Hyperkritika o koncentraci učiva v pennsylvanských čítankách	57
<i>Ilja</i> : Divadlo a mládež	65
<i>P. Fr. Mléčka</i> : Psychologická metoda při vyučování náboženství	68
<i>Fr. Všetěčka</i> : Čtème časopisy missionářů	72
<i>Veritas</i> : List ze Slezska	74
Rozhledy:	
Rozhled světem	76
Zprávy	77

NAKLADATEL

KATOLICKÝ SPOLEK ČESKÝCH UČITELŮ NA MORAVĚ.

Knihy redakci zasláné:

Z nakladatelství J. Otto v Praze:

S. Newcombova: **Astronomie pro každého.** (České knihovny zábavy a poučení sv. 25.) Sešit 9—13 po 24 hal.

Dr. Josef Šebor: **Školní nemoci.** (Část I. nemoci nakažlivé.) Lidových rozprav lékařských číslo 88. Cena 1 K 20 h.

Sven Hedinův nový ilustrovaný cestopis o jeho poslední dobrodružné pouti Tibetem a neznámým dosud pohořím Himalajským, vychází v originále švédském a současně ve vydání anglickém, francouzském a německém. Naším čtenářům můžeme sdělit potěšitelnou zprávu, že současně s těmito světovými edicemi vychází vydání české s názvem „Tibet“, objevy a dobrodružství Sven Hedina na cestách Tibetem. Nakladatelství Ottovo získalo právo k českému vydání, kteréž bohatě ilustračně vypraveno, stane se nejhledanější novinkou nastávajícího čtenářského období. Na knihu Sven Hedinovu čeká s napětím celý vzdělaný svět. Jeť také cesta odvážného Švéda jedním z nejpozoruhodnějších výkonů lidské energie a vytrvalosti a výsledky badatelské rovnají se nejznamenitějším objevům slavných cestovatelů. O knize Sven Hedinově podáme co nejdříve obšírnějších zpráv. Vychází v sešitech po 60 h.

Sebrané spisy Fr. Heritesa sv. IV. **Maloměstské povídky II.** Sešit 32—40, po 30 h.

Rozkošná kniha Heritesova „**Psáno pod čáru**“ vychází právě v Sebraných spisech tohoto oblíbeného spisovatele a sice je to již druhý díl, jenž přichází tu na řadu. Kresby satirické, humoristické i vážné, kteréž kniha ta obsahuje, náleží k tomu nejlepšímu, co z péra Heritesova vyšlo a drobné ty črty mají podnes svoji silnou vůni, chuť a platnost v českém životě! Čtěte na př. črtu „Pomozte ubohému Slezsku“, zda nezní to jako ohlas nejčasovější? A takových míst, skoro bychom řekli prorockých, obsahují „Psáno pod čáru“ celou řadu, čímž kniha nabývá hodnoty vysoce časové! V sešitech po 30 hal. V úplných svazcích vyšlo již pět knih. Doporučujeme vřele do všech knihoven. Sešit 44—57.

V sebraných básnických spisech Adolfa Heyduka počíná po těžké bělohorské epeji překrásná básnická kniha „**Od Tater a Dunaje**“, v níž básník opět se vrací k milovaným svým Tatrám a jejich lidu. V úvodní básni doznává pěvec:

Vnořím duši v píseň prostou,
jaké v srdci lidu rostou,
pod jeho jak klíčí krovem,
třeba duchem víc než slovem . . .

Básnické tyto ohlasy podtatranské vzbudí nadšení v široké obci přátel poesie básnickovy, kteráž tu mladým, mohutným křídlem vznáší se nad mraky a chmurami Tater a ubohého jeho lidu. Básnických děl Heydukových vyšlo již úplných 48 svazků, jichž seznam na požádání vydavatel J. Otto v Praze zašle. Vydání sešitové dospělo již ku sešitu 203. Sešit je za pouhé 24 hal. Doporučujeme vřele!

ÚNOR 1910.

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

ČÍSLO 2.

J. BÝŇOV.

Obchody s řecko-římskou antikou.

Kriticky osvětluje J. Býňov.

Prolog.

Jest na podiv, že tak zvaní moderní osvícenci resp. poetové, filosofující theologové-amateuři, úředníci, po celodenní a celotýdenní práci znavení, vyhledávají volné chvíle, v nichž by bez velkého studia mohli zvěčnit své jméno; usilují se proslavit za každou cenu, byť i na úkor pravdy, vědy a spravedlivosti, poctivosti a dobrého jména svých bližních, ať jednotlivců nebo celých institucí.

Bezohlednost tato, strojeně vědecká, budí úžas lidí soudných; neboť s aparátem povrchní znalosti a zatížené soudnosti vidíme putovati moderní missionáře mezi lidem obecným a nižší intelligencí, kdež se smělostí obrovskou hlásají své žakovsky nevytříbené domněnky a pochybnosti, jež mohly vzniknouti pouze v duchu povrchně vzdělaném, jakožto vymoženosti moderní, pokročilé, osvícené vědy.

Missie tyto mají účel nevědecký, stranický, fanaticky přibarvený a jak se zdá, ponejvíce výdělkářský a sobecký; nikoli pravdě, ale penězům a krátké slávě se slouží bez ohledu na to, že ohromná reklama způsobí na konec ohromné zklamání a lacino nabytá sláva shroubí se ve všeobecnou, zaslouženou pohanu a konečně zanikne celá osobnost i s celou historií svou v nepaměť jako bublina paprskem slunce ozářená a prasklá.

Nevolí naplňuje poctivce, když vidí, kterak mužové, kteří platí za učitele naší středoškolské mládeže, mohou takovéto missionáře chválit a jich se oproti úřadům zastávat. Byl to přirozený pro ně trest a dosti citelný, když chtěje poučovati samého místodržitele, dostali vysvětlení jakožto vysvědčení o své znalosti zákonů. Úřadům sluší tu ovšem vzdáti čest, že takové nerozumné počínání potrhých jednotlivců po mnoha smutných zkušenostech přece konečně staví.

Zajímavá jest vynalezavost dotyčných missionářů ; když úředním zákazem bylo znemožněno vlévati v nedospělé mozky studujících novou vědu v hostincích, zašli si do samých škol ; následkem toho vyšel nový zákaz ohledně přednášek osob neoprávněných.

Moderní tito missionáři prozrazují náramnou nevědomost a tu a tam přímo zanedbanost, že soudný pozorovatel sotva vychází z úžasu. Mluví se o řecké a římské výchově, o jich náboženství a vysoké mravnosti, o jich svobodě a blaženosti, o jich vědě a umění, o jich humanitě, kultuře a vysoké civilizaci jakožto nedostižných ideálech, kdežto vskutku pouze v umění a v položení základů filosofie a některých oborů věd možno Řeky chválit a Římanům základy vědy právnické a umění válečné strategie připsati. Co se líčí mimo tyto věci jakožto vynikající vymoženost antická, spočívá na klamu a nevědomosti.¹⁾

Řecká a římská výchova.

Jakkoli vynikali Řekové v umění a Římané v politické organisaci získavše si slávu všech budoucích pokolení, však v oboru umění vychovatelského vykonali pramálo a veškerým právem lze poukazovati k tomu, že vlastně řecká resp. římská výchova to byla, která tyto národy před celým světem tak hluboce pokořila.

Příčinou nezdaru toho byly pochybené základy výchovy ; několik planých vodnatých frází, bez života, beze síly k životu, bez ušlechtilého nadšení pro vyšší ideály, zkomolené představy o božstvu nemravném, adorace nemravnosti samé surové sobectví.

K tomu denní příklad společnosti egoistické, požitkářské, nemravné, tupé pro vyšší city společnosti a čisté humanity, otrokářské, ukrutné, krvelačné a zrádné.

V takovém ovzduší prohnilem a páchnoucím nebylo možno vzdělat národ šlechetný, obětavý, vlast milující, blahovolný ; odtud se vysvětluje, proč

¹⁾ Spisy, jichž autor těchto článků použil, jsou následující :
 Prof. Fr. Velišský „Život Řekův a Římanův.“
 Dr. Jaroslav Kosina „Illustrované dějiny světové.“
 Dr. Fr. X. Kryštůfek „Všeobecný církevní dějepis.“
 Al. Hlavinka „Dějiny světa v obrazech.“
 Chamberlain „Základy XIX. století.“ Dr. Hacke „Religionswissenschaft.“
 Dr. Drtina, dr. Kordač „Základy novověkého názoru životního.“
 Herodot „Historie.“ Xenofon „Kyropaedie.“
 P. J. Šafařík „Starožitnosti.“
 Fr. Pohunek „Kritika Parnassu.“
 J. Roškot „Obraz řecké a římské společnosti.“
 Fr. Pohunek „Staropohanské štěstí.“
 Weiss „Weltgeschichte.“ Dr. Tupetz „Gesch. der Erziehung.“
 Jul. Schwarcz „Die römische Massenherrschaft.“
 Jul. Schwarcz „Die Demokratie von Athen.“
 Gobineau „Histoire des Perses.“
 Herders Kirchenlexikon. „Gesch. der Paedagogik“, Baumgarten.
 Herders Konversationslexikon. Dr. Volkner „Gesch. der Erziehung und des Unterrichtes.“
 Pierers Konversationslexikon.
 Ottův Slovník Naučný. Novák „Obrazy z dějepisů.“
 „Geschichte der Paedagogik“ von Kappes.
 Dr. Alb. Stöckel „Lehrb. d. Gesch. der Paedagogik.“
 Kalina „Obrazy z dějin vychovatelských.“

tak málo šlechtných, pevných, ryzích charakterů v Řecku a v Římě vychováno, že národ oplýval zrádci a zradami, že se stal z věrolomství až i postupným příslovím.

Vysoké ponětí o charakteru řeckém a římském jeví se vlastně nyní jako nepřístupný vliv suggestce našich antikářův, kteří do studia antiky nevnikli hlouběji než jen asi na palec do nastrojeného, uměním raffinované lži výšperkovaného nánosu a příkrovu.

Vliv suggestce této jest tak mocný, že snad i mnohému čtenáři těchto řádků kritiky bude se zdáti náš posudek příliš přísný; leč pravdou jest, že řádky tyto ani zdaleka nemohou vystihnouti ohromnou spoustu mravního života plynoucího z nemravné výchovy antické. Třeba jen vzíti do ruky Herodota, abychom poznali, že dějiny řecké a lichotivé zpráv o výchově antické jsou veliké falsum, jehož se dopouští soustavně řada méně důkladných antikářův a povrchních velebitelů starého pohanství a jimžto vědecká nestrannost je sotva dle jména známa. Následkem naší nevšimavosti a ukolébané důvěřivosti v poctivost všech lidí, historická falsa nabyla platnosti, naprosté slepé víry i světa t. zv. učeného a naší intelligence.

Jak trpce a drasticky to zní v osvíceném našem století!

Doba jest však nedaleka, kdy nové pokolení bude se smáti naivnosti naší při veškeré osvětě XIX. a počátku XX. století.

Nuže přihlédněme blíže k věci samé. Jest u nás v obyčeji s útrpným úsměvem patřiti na ztrnulou kulturu říše Čínské, jež před 3000 let měla již organizaci škol, ale od té doby nevykazuje — po 3000 let — žádoucího pokroku. Výchova pokolení ženského téměř úplně zanedbána, neboť u Číňanů považuje se žena za bytost nižšího řádu, na jejíž výchově nezáleží. Výchova hochů slouží výhradně státnímu despotismu; slepá poslušnost žádá se od podřízených; otec jest neomezeným pánem svých dítek i může s nimi naložit, jak se mu zlíbí: vysadit, prodat, zabit, aniž by se kdo nad tím pozastavil. Tisíce a tisíce dítek čínských podnes hynou tímto způsobem. Císař, syn nebe, nejvyšší hlava náboženství a státu, vidí vše v nejlepším pořádku. Není divu, že člověk civilisovaný konstatuje v celém systému takovém surové barbarství a vzdělanec hnusnost ustrnulé stagnace.

Všimneme-li si poměrů těchto ve slavné Helladě, seznáme, že v oboru civilisace nebyla o nic dále než-li barbarská, ustrnulá Čína. Jako tu spatřujeme i v Řecku podceněné pokolení žen, zavírané do haremů v zadní části domů, děti chovají se k matce jako ke sprosté otrokyni. Otec rozhoduje ve slavné Helladě jako v barbarské Číně o tom, má-li dítko zůstaveno býti při životě nebo vysazeno do Taygetu, nebo má-li se prodati jako zboží. Spartanské dívky stály asi na úrovni indických bajader. Výše v tom ohledu stál Egypt se svou civilisací; tam slavná Hellas mohla se dáti o výchově aspoň trochu poučit. Po stránce charakteru, mravnosti a ctností společenských stáli i Peršané mnohem výše než rozmařilá Hellas i s antickým Římem dohromady. V Kyropaedii Xenofontově čteme slova Kyrova: „Jestliže se oddáme bezbožnosti, lenosti, rozmařilému životu, jakýž si lidé zlí za nejrozkošnější a nejvolnější počítají, domnívajíce se, že ctný a pracovitý život jest nejmizernější a nejnešťastnější, v brzkém čase ani sami sobě k ničemu nebudeme, na nic se nehodíce. Předně dbejme, abychom ve všech ctných a šlechtných věcech

poddané své převyšovali a toho skutečně dokazovali, že jsme hodni toho, abychom nad nimi panovali. Práce jest dobrým lidem pokrmem.“

To zní poněkud jinak nežli antická zásada „Práce jest hanbou člověka.“

Dále prohlašuje Kyros: „O tom pak každý konečně věz, že žádná jiná lepší stráž životů lidských býti nemůže, jako když každý dobře, ctně, poctivě a šlechetně se chová, jakž na dobrého člověka náleží; takovou stráž má s sebou člověk všudy voditi.“ Tomu v antice nerozuměli.

O výchově soudil Kyros takto: „Děti třeba ke všemu dobrému vésti a ve všech ctnostech pilně je cvičit. **Protož musíme také i my sami tím lepší, pobožnější a ctnostnější býti, chceme-li svým dětem dáti příklad. Děti nebudou potom tak snadno bezbožné a rozpustilé, když nic bezbožného, nešlechetného a nestydatého od nás neuvidí ani neuslyší.**“

V ten čas, kdy Kyros byl v největším štěstí a slávě na tomto světě, největší měl také péči o všelikou poctu Boží a o náboženství. Svým příkladem a návodem ke ctnosti způsobil všeobecně uhlazené způsoby a vysokou mravnost.

Toť jiný příklad nežli ukrutnosti a hanebnosti antické.

Z toho jest zřejmo, že Peršané stáli v ohledu mravní výchovy aspoň v době v Kyrově nekonečně výše nežli celá antika řecko-římská dohromady.

Nejnižší třída obyvatelstva však nesměla se ani tu ani tam účastnit výchovy ani vyčování. V této věci se rovněž nepovznesla ani slavná Hellas nad jiné barbary; naopak mnohdy jeví se surovější a barbaršější než všichni národové daleko široko vůkol, jež ve své naduté domýšlivosti zvykla si za méně cenné považovati. I Čína jeví se tu nepoměrně výše nad celou Helladu povznesena.

Krypteia zůstane navždy nejohyznější skvrnou barbarské surovosti výchovy řecké; jí se mění umělecky uhlazená Hellas v krvelačnou bestii nejhoršího rázu — a ta vychovávala mládež!

Krádež, lup, vražda, zákeřnictví, toť vychovatelské prostředky slavné Hellady. Pohrdání matkou a ženou, otroctví statisiců a vražednická zuřivost zůstanou nesmazatelnými jejími formami, jejím bestialně barbarským duchem.

Nad řeckou výchovu v jednom ohledu lepší byla výchova římská. Ženám dostávalo se tu vzdělání asi podobně jako v Egyptě bylo v obyčeji. V této věci povznesla se však slavná antika jen zdánlivě na stanovisko starého Egypta; neboť postavení ženy v Egyptě bylo přec jen nepoměrně vyšší než v antickém Římě.

V jiném ohledu byla výchova římská stejně barbarská jako řecká. Vedle otroctví statisiců bylo to hromadné vraždění lidí nevinných pro pouhé obveselení zhýralých vyžilých měšťáků, kteří pro rozechvění nervů potřebovali prostředků nejdrastičtějších. A k těmto hrám brána bývala městská mládež, aby se tu zušlechtila! aby šlapala po prsou dokonávajících, smrtelně zraněných a chroptících ubožáků, kteří pro zábavu barbarsky surových lidí se museli dáti usmrtit.

K tomu třeba připomenouti, že ukrutné tyto prostředky výchovy národní byly částí bohoslužby pohanství antického, jež se za dnů našich osvícených stejně velebí jako antická výchova. Sám H. S. Chamberlain, jinak ostrý kritik, neušel této chybě a není tu věru žádné omluvy, když muž vědy takovou surovost, plynoucí přímo z pochybného názoru náboženského přehlížeje, náobžerství samo, zdroj barbarství toho, vynáší a vychvaluje s americkým humbugem.

Však na tom ještě nikterak nebylo dosti. Ve slavné Helladě již v době Homerické, v Římě později konány přčetné oběti lidské — část bohoslužby, kde bývala i mládež přítomna! Jaký vliv měly tyto barbarské bestialnosti na celý národ a jeho výchovu, jaký na útlou mládež, těžce jest vyjádřiti slovy; následující zkáza obou slavných národů jest výchovy té ovocem.

Nelze tu pominouti mlčením ukrutného zacházení s ubohými otroky v Římské říši. I toto bylo činitelem ve výchově národní i jednotlivců. Přenešťastné tyto bytosti opovrhované všemi občany musely se konečně otupit a mravně zvrhnouti. Toť jich výchova, věru antická! Týrání nelidské až do úpadu a bez vědomí je stihalo železnými hroty a biči uzlovatými, smrt hrozila a následovala za malé provinění; stáří a churavost samy byly vinami; ke zužitkování takového materiálu otroci rozsekáni a vrženi za pokrm mořským a jiným živočichům.

A jaké zásady humanitní měli oni antičtí barbaři při své výchově? Velm charakteristické pro celou antiku.

Slyšme aspoň některé nejrázovitější:

Práce jest nečestné zaměstnání. Obchodem mají se obíratí slaboši. Chudoba jest hanbou, neřestí, zločinem. Slavný prof. eloquentiae **Quintilian** se tázal. „Mohl by ses tak hluboko snížit, aby ses nešťítíl chudého?“ Cíň dobře jen těm, kteří ti mohou prospěti. Římský básník **Plautus** napsal: „Špatnou zásluhu má o žebráka, kdo mu dá jísti a pítí. Zač stojí život bez bohatství? Spasitelnější jest nedat mu nic a nechat ho zhynouti hladu!“ A moudrý **Seneca** praví: „**Milosrdenství jest vadou srdce.**“ Klassický **Plato** měl zásadu „**Nesluší se ujímatí chudého, upadne-li do nemoci; lékař ponechej ho jeho osudu!**“

Churavý otrok buď vyhozen a ponechán svému osudu! Atd. Jest-li práce hanbou, kdo bude o ni státi? A vskutku vidíme ohromné zástupy římských proletářů líných, labužných, ukrutných a nemravných, žádajících od státu dobrého zaopatření a her. Jest-li chudoba hanbou, bude každý toužit všemožným způsobem pomoci si k bohatství. Vskutku nalezáme v dějinách římských a řeckých odstrašující příklady úkladných vražd, trávení jedem zámožných osob příbuzných, podvodů a zpronevěr jako u žádného jiného národu na světě. Zásadou Plautovou se řídíce, pohrdali antičtí lidé chudákem a nechali ho v bídě zemřítí hladu, aby se zhostili vady srdce, milosrdenství. Dle zásady Platonovy vyhazovali choré otroky na ostrov řeky Tibery, ponechávajíce jim na vůli se utopit nebo čekati smrti hladem.

K takové humanitě, k takové lásce k bližnímu byla vychovávána antická mládež.

A což ty **nádherné slavnosti a zábavy řecké!** Ty asi vše, co ostatní vlivy zkazily, pokaždé důkladně napravily. Však žel, namnoze nestály ani na

v,jší civilisace perské v době Kyrově; neboť o slavnostech řeckých píše **Plato** (Phaedon 65), **jenž se jich osobně účastnil, nazývá je náladou šibeniční.**“ Ty byly asi podle toho šibeničním prostředkem výchovy řecké jako mnohé jiné prostředky antické. Či snad pp. Macharové tomu rozumějí lépe než věhlasný Plato?

Věru, Čína při své patriarchální ztrnulosti byla v oboru výchovy přec jen mnohem pokročilejší nežli celá řecko-římská antika. Tam aspoň bylo dbáno toho, aby dressurou nabyla jakési uhlazenosti a lidských způsobu, kdežto v antice řecko-římské byla vedena k nejsurovějšímu, přímo bestialnímu barbarství.

Tohle se v pokročilém století zve ideálem výchovy! A k tomu přizvu-kuje intelligence dnes tak osvícená! Zda nepadá na ni příhana mimovolné suggesce a bezsoudnosti? Výplody hallucinační se vpravují našim dětem do paměti a v osvíceném století rozšiřují se názory naprosto nevědecké, historická falsa a výplody fantasmie prohlašují se autoritativně za neomylnou pravdu. Zajiště platí tu výrok **Mephistův** „Domníváš se, že pochybuješ, kdežto sám jsi pochybován.“ Co pak říci o oněch úřednicích a podobných lidech, diletantech ve vědě, kteří provozují kočovnický obchod s „moderní svou vědou?“ Neplatí tu slova, jež pronesl katolický učenec na universitě Pražské, an mezi jiným řekl: „ . . . mají výprodej vědy v malém?“ Není to zboží padělané? Prospěje se tím národu, zlepši se hmotné poměry, bude mládež ušlechtilejší a pilnější? První plody tomu nasvědčují, neboť docházejí neustále zdrcující oznámení: Výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování v souhlase s c. k. ministerstvem veřejných prací vylučují se N. N. N., žáci středních škol, ústavů ku vzdělání učitelův atd. ze všech oborů škol těmto ministerstvům podřízených mimo obor školy obecné. Vedle toho počínají se šířiti samovraždy mladých zločinců jako kdysi v zemích antiky dle antické zásady „Nemůžeš-li pohodlně žíti, učíš životu svému konec!“ Toť výchova dle antiky: zženštilá povaha, změkčilost, lenost a požitkářství, nemravnost a nelidská krutost, zapření lepšího přesvědčení a vyšších citů, podlost, podvod, zbabělost, zrada, zoufalství.

Seneka sám doznává, kam až dovedla národy antické jich výchova: „Vše jest plno neřesti a nepravosti; páchá se jich více než možno silou zastaviti; každým dnem roste náruživost, klesá stud, vašeň zavrhuje veškeru úctu k něčemu lepšímu a světějšímu ničeho nešetříc; nepáchají se neřesti jen v tajnosti, ale jsou nyní už veřejné a tak vzrostly, že nejen není ctnost nyní tak řídká, jako spíše, že není více žádné na světě.“ A historik **Polybius** dokládá: „**Přinese-li ti Řek třeba deset úředně stvrzených listin s desíti pečeti a dvacíti svědky, přece mu nesvěřuj žádných peněz!**“ Toť výsledek antické výchovy. Jak daleka je skutečnost od prodávané vědy?

Nechceme tímto tvrdit, že snad nikdo v Řecku a v Římě nerozuměl výchově; byly tu čestné výjimky, škoda že tak příliš řídké. Pythagoras a Sokrates pojali základy výchovy namnoze správně; kdyby jich zkažení vrstevníci byli mohli chápati pravdu, nebylo by to s antickými národy dopadlo tak špatně. Také Seneka a některé paní římské v oboru tomto měli názory více méně správné.

Celkem však jest jisto, že Hellas i s celým antickým Římem stáli v oboru výchovy ne-li níže, tedy sotva výše nežli ustrnuli Kytajci. Egypťané i Peršané stáli daleko výše. Však nespravedlivost ke stavům nižším jeví se křiklavě u všech: otroctví sta tisíců, krutost a otrokářská tvrdost jeví se v nelidském s lidmi nakládání. Člověk tu považován za zboží jako stádo skotu. O výchovu dítek otrockých nestaral se nikdo; bylo s nimi jednáno jako se zvířaty, ba mnohdy ještě hůře.

Teprve Kristus hlasem Světla volal: „Jdouce učte všecky národy! Milovati budeš bližního jako sebe samého. Každý člověk jest tvůj bližní. Kdo plní vůli Otce mého, jest bratr můj a sestra. I všichni vlasové na hlavě vaši jsou sečtení“. Apoštol Pavel dí: „Všichni jste dítkami Božími; tu se nerozeznává otrok od svobodného, ani muž od ženy, ani Žid od pohana; neboť u Boha není přijímání osob; všichni jedno jste v Kristu“.

Kouzelnými slovy Světla padala pouta s rukou otrockých před oltáři Nejvyššího; neboť Kristových bratří a sester neopovážil se pravý křesťan míti za otroky. Otrokář vládnoucí tisíci otroků po přijetí křtu otroky propouštěl v tom nezvratném přesvědčení, že jsou jako on sám syny a dcerami Boha všemocného.

Tim vyniklo křesťanství nad veškeru antiku a nade vše jiná učení; výchově naznačen jiný cíl, jiné prostředky a lidstvo počalo se probouzeti z tisícileté mrákoty, aby se stalo účastno volnosti dítek Božích.

V. LANKAŠ.

Učitel a škola.

(Ukázka z vychovatelských essayí C. Spaldinga.) (Dokončení.)

V městech je výchov nanejvýše obtížný. Městský lid je v úpadku, a vymíral by, kdyby nebyl posilován lidem z kraje. Tu domácnost, jež je zdrojem života civilisovaného národa, je méně mocna a méně svatá. Autorita rodičů je podkopána. Otcové a matky, vidouce, že jich vliv jest oslabován okolím, stávají se bezstarostni, a poněvadž stát stará se o školu, svrhují zodpovědnost za výchov svých dětí na stát a vychloubají se, že posílajíce je do školy, vykonali svou povinnost. Oni, kteří jsou Bohem ustanovenými učiteli, zanedbávají své povinnosti a jako vši nedbalí a nekompetentní radují se, najdou-li tuže chybu i u jiných. Úctu před školou nevštěpují ani slovem ani příkladem; a proto autoritu, již stát přejal a již mu oni rádi předali, jeho učitelé jsou neschopni příslušně prováděti. Opouštějíce a zanedbávající péče o výchov svých dětí, vzdávají se všeho myšlení i na výchov svůj vlastní. Prvotní povinnosti rodiny nejsou konány a rodina degeneruje. Děti jsou lenivé, nepřesny a nedbaly. Jich návštěva je nepravdělna, a daň školská spora. Učitelé jsou v nevýhodě. Jich třídy jsou přeplněny; nenalézají ani respektu ani ocenění, a poněvadž vidí, že rodičové nemají žádného opravdového zájmu na výchovu svých dítek, cítí, že pracují marně. Je marno usilí probouzeti touhu po poznání v těch, jež domýšlivost nebo necitelnost činí samolibými. Shledávají, že nemožno jim, aby konali svou ulohu s radostným srdcem a živou nadějí,

jako rozséváči a ženci, kteří zpívají při své práci; a musí mít výjimečnou odvahu, neklesají-li na stupeň otrokův a najatcův. Thriny dí, že život mnohých učitelů může být přirovnán k životu člověka až po kolena stojícího a kopajícího v bahnitě stoce s břehy dosti vysokými, aby zabraňovaly výhled do kraje, na záru slunce, oblétnán a obtěžován kol hlavy stálým hejnem much a komárův.

Jsme dnes ovšem daleci doby, kdy pedagog byl otrokem, daleci dávných časů, kdy byl placen a kdy s ním bylo zacházeno nelépe než s nejnižším služebníkem. Stalo se modou, ve zvučné frázi vynášeti důstojnost a důležitost učitelského povolání. S rozkoší připomínáme a poukazujeme na jména, jimiž povolání to stalo se slavným. Neučil Spasitel lidí tak dobře jako pracoval: Sokrates, Plato, Aristoteles, Seneka, Quintilian, sv. Augustin, sv. Tomáš Akv., Bossuet a Fenelon, Milton a Locke, Kant a Hegel, — nesmrtelná jména mužů, kteří pobývali na vrcholcích intelektuelní a mravní moci, — byli učiteli. V pravdě vzato, všichni velicí mužové jsou učiteli, slovem nebo činem. Hrdina, světec, filosof, básník, řečník, státník, válečník, buď svým příkladem nebo svými výroky, pozvídají lidi z lenivého a živočisného života ku vyšším myšlenkám a cílům, k vznešeným citům a rozhodnutím. Jsou vůdci na cestě pokroku, a s ,výšin, jichž oni dostoupili přemohše nesčetné překážky, jich hlas zaznívá, aby povzbuzoval a posiloval ty, kteří zápasí dole v nížinách.

V naší době výchov stal se vědou, a učení uměním tak dobře jako i povoláním. Učitel postoupil na stupeň lékaře, právníka a kněze. Sociální důležitost jeho činnosti se všeobecně uznává, a obecnstvo, zdálo by se, pohlíží na něho aspoň theoricky příznivěji než na lékaře, nebo právníka nebo kněze. Má se za to, že je nepopěrněji a více než jiní veřejným dobroditelem. Rozvíjí a utváří život a osud, a jak Horac Mann dí, „jeden pořádný formátor je lepší než tisíc reformátorů“. Jest ovšem těžko zveličiti hodnotu pravého učitele, učitele, který miluje děti láskou, jež plála v božském srdci Kristově, který je moudrý a pevný, obezřelý a trpělivý; který mezi tím co probouzí a udržuje pozornost, dovede vnikati v dětského ducha, aby jej probudil k činnosti a sebevědomí vyvoláváje sta a sta obrazů pravdy a krásy, jež v něm dřimou; který věří ve výchov a zná, jak inspirovati i svým dětem víru v něj, jako v moc, jež dána je člověku, aby se pozvědál k vyšším a vyšším životním cílům; který, jsa opravdovým milovníkem lidské dokonalosti, usiluje, aby i sebe i je učinil dokonalými tělem, duchem a srdcem. Kdo přibližuje se takovému ideálu, bude Bohu podoben, bude slávou nejen svého povolání, nýbrž i svého kraje a svého národa. Povolání necítí člověka, ale člověk povolání ani povolání nehanbí člověka, ale člověk povolání.

Ponořme a zahloubejme se v rozjímání ideálu, sestupme* a přikročme blíže k faktům životním. Žádný opravdový myslitel, který bedlivě sledoval vychovatelství, nepopře důležitosti správných method, dobrých příruček, a vlastní volby předmětů, jimž vyučovati, ve světle relativní výchovné hodnoty jednotlivých odvětví poznání; a kdyby někdo dal na to, co slyší a čte v knížkách a listech a schůzích věnovaných otázkám výchovy, skoro by věřil, že ty a podobné věci jsou předně a hlavně důležité, a to byla by osudná chyba. A vskutku je to blud dnes osudně všeobecně rozšířený blud, který zatemňuje centrální fakt a odvádí od životní pravdy do bažin a píščin. Methody a jiné výmysly jsou mechanické, a mašinerie je bezmocna i vychovávati i rozšiřovati život. Jedna z nejhorších pověr je víra, že můžeme rozvíjeti, siliti a zušlech-

fovati lidstvo mašinerií a hovořením o mašinerii, a tak soudíme a mluvíme stále a stále o tom a vzdalujeme se od vnitřního zdroje, z něhož vychází všechen život a pravda a dobro. Mechaničtí duchové jsou příčinou polovice našeho žalu a naší bídy, a my máme příležitost pozorovati, že ti, kteří nejvíce řečí nadělají, mají málo hloubky v myšlení, málo síly přesvědčení, málo moci vůle.

Učitel je škola. Co je duše tělu, duch člověku, tof učitel škole. Dobrý učitel najde nebo uhodne dobrou metodu a používati jí bude ne všude stejně, zacházeje s každým žákem jako s individuální duší, nepodobné žádné z těch, jež existují nebo existovaly. Jeho přítomnost již káže pozornost, budí zájem a suggeruje myšlení. On je čilý a živý a proto probouzí život. Jeho chovanci učí se cítiti, že je dobře býti, kde on je, a následují ho tak rádi jako kdyby je vedl do vonného vzduchu háje podél kvetoucích břehů čistého proudu. —

Otázka výchovu je otázka učitele; a problem, jež třeba rozřešiti je, jak přivesti nejlepší muže a ženy k tomu, aby se stali učiteli a učitelkami; neboť jen tací mužové a také ženy mohou konati dobré dílo, ať již v obecných nebo středních školách nebo universitách. Oni jsou nezbytní pro dítě, které se učí čísti a psáti stejně jako pro mladíka, který studuje vědu a filosofii. V každém studiu výchovného procesu je rozvoj schopnosti, síly a obratnosti jeho předmětem, kdežto vědění je významu druhotného. Učitel musí znáti, jak zacházeti s lidským duchem, a jeho hlavní péčí, proto nemůže býti, aby mu něco sdělil, a ať již je to cenné nebo ne, nýbrž jeho péčí a studiem musí býti, pak otevřítí jej světlu, jak dáti mu ohebnost, jak učiniti jej pozorným a samočinným. Jeho dílo je zápolení ducha s duchem a srdce se srdcem; a cvičí-li pouze třídu svou jako celek, chybuje jako učitel. Je cvičitel a ne vychovatel.

Jest-li práce učitelova důležitá a svatá, je jeho úloha vážna, jeho povolání těžké. Zůstati bdělým a čilým, hodinu po hodině, den po dni, po měsíce, je unavující a vyčerpávající. Býti stále ve styku s nezralými duchy, z nichž někteří, buď dědičností nebo pro zanedbané a neřestné návrhy jsou neschopni výchovu, to budí nervy a vyčerpává sílu nutné trpělivosti a vytrvalosti. Uprostřed takového okolí oheň nadšení vyhasíná a svěžesť ducha se vytrácí. Právník, lékař, duchovní nejsou tak trvale zaměstnáni; jich čas patří více jim, pracují v širším poli, jsou povzbuzováni světlejšími vyhlídkami, jsou více veřejnosti na očích a tak jistější uznání a ocenění, jsou lépe chráněni urážky a potupy, a jich práce je lépe placena. Je zbytečno mluvíti o svůdnějších vyhlídkách, jež skytají řemeslo a obchod. To vše uváží-li se, jak možno doufati, že nejsnaživější, nejčinnější a neschopnější z duchů mezi našimi mladými muži a ženami zvolí učení za své povolání? Vyjmeme-li několik ohnivých a vynikajících povah, které stoupají a září v tom neb onom zaměstnání nebo povolání, jaká naděje na postup je tu pro tisíce učitelů našich obecných škol? A jest-li postup možen, není tak nejistý, tak zdlouhavý, tak bezvýznamný. že nebudí žádného radostného očekávání? Učitelé, jako všci z nás, musí žíti v naději, a dává-li jim jich povolání málo potraviny pro naději, odezírají od něho k nějakému slibnějšímu zdroji radosti a štěstí. Vyučování nebude tak vyhledáváno jako vnitřné povolání, jako životní dílo, ale jako prostředek. Proč je skoro naprostý nedostatek mužských učitelů na našich obecných školách? Není to proto, že mladí muži vědí, že, kdežto učitelova úloha je

vážna a nevděčna, jeho odměna je menší než odměna jiných povolání, ano nepatrná, srovnáme-li ji s tím, co mohl by očekávat, kdyby se stal politikem nebo obchodníkem nebo bankéřem? Proč devět desetin učitelů na obecných školách jsou ženy? Není to proto, že ony jsou vyloučeny z jiných povolání nebo nalézajíce těžko přístup k nim, a jsou neschopny z větší části, aby se staly politiky nebo kupci nebo bankéři, jsou silou okolností puženy do škol? A pak, i když jich platy jsou skrovné, přece jako učitelky dobývají si lepšího příjmu než by každá jiná ženská práce jim vynesla. Ženy zřídka za tuže práci dostávají téhož platu jako muži. Nutno to asi přičísti tomu, že jsou vyloučeny z mnoha zaměstnání, což má zase ten následek, že jich nadbytek všude tam, kde jejich práce se žádá a hledá. Af již toho je příčina ta neb ona, faktem je, že na polích, v nichž četné zástupy žen jsou užívány, práce je lacina; a je to láce jich práce, a ne jich superiorita jako učitelů, která ucházení se o místa na obecných školách činí tak obtížným. Že je to vážným nebezpečenstvím je samozřejmo. Ti, kteří jsou spokojeni, že dostanou ve škole lidi s málo placenou prací, nemohou míti žádné idey o významu výchovu. Chtěli by jej snížit na mechanický proces, a představují si, že učitel plní cele svou povinnost, učí-li své svěřence čísti a psáti a podá-li jim něco vědomostí z aritmetiky, zeměpisu a dějin. Věří, že ti, kteří vykonají zkoušku a ukáží, že vědí dosti, aby totéž konali, jsou již hodni, aby jim byl svěřen učitelský úřad. Nevídí, že důležitou věcí v nejnižší, jako i v každé jiné škole není to, čemu se dítě učí, nýbrž rozvíti schopnosti a nabytí zvykův. Stane-li se dítě činným ve své duchovné přirozenosti, jeho duch stane se ohebným a silným, jako tělo se stává ohebným a silným cvikem. Bytí činí činnost možnou, a druh bytí určí druh činnosti. Pouze intelektuálně činný může buditi intelekt, morálně činný svědomí a náboženský činný duši. Nízké nemůže vyvolati vyššího. Kdo není myslitel, nemůže jiné probouzeti k myšlení, kdo nemiluje, nemůže v jiných lásku vyvoláti, kdo není pracovníkem, nepřivede jiné k tomu, aby i oni pracovali. Lhář nemůže učiti pravdě, ani hulvát gentlemanským mravům. Máme-li míti dobré školy, musíme plniti své domy výchovu takovými muži a ženami, jakými si přejeme, aby se staly naše děti.

Učitelova osobnost daleko více než jeho učení určuje jeho hodnotu jako vychovatele. Pouhá přítomnost hodného, šlechetného, ušlechtilého a láskyplného muže osvěcuje a sílí. Takový muž vynucuje si uznání a poslušnost pouhým zjevem, ani nemluvě, ani nepřikazuje, a ti, kteří ho poznali, nepozbudou nikdy víry v lidskou přirozenost, ani v cenu poznání a ctnosti.

Abychom měli výchovnou moc, musí ideál prozařovati konkrétem. Ethický ideál je ideálně ethický člověk, intelektuální ideál je ideálně intelektuální člověk, náboženský ideál, člověk ideálně náboženský. Chceme-li hluboce a trvale mládež hýbati a na ni působiti, nechme je seznámiti s ideálem vtěleným v osoby učitelů, jež nad ní ustanovujeme. Jak však můžeme doufati, že se přiblížíme k tomuto cíli, pohlížíme-li na učitele jako na kus mechanismu, jehož malý důchod je nejhlavnější věcí?

Všechny plány, rozvrhy, systemy a metody jsou v ruce nekompetentního člověka marny a bezvýznamny. Inferiorní učitel činí inferiorní školu. Vzdělaný člověk není nikdy chlubitve, a rovněž ne i vzdělaný národ. Musíme-li však se vynášeti, vzpomeňme, že až posud škola byla v našem pokroku jen nahodilým činitelem. Mnoho pokrok náš z toho, čím je, děkuje duchu naší rasy, mnoho našim křesťanským rodinám, mnoho poměrům nového

kraje, v nichž svoboda a bezmezná příležitost dráždí a pudí k samočinnosti, mnoho i faktu, že více než po půl století přicházeli k našim břehům mládí a odvážní a podnikaví lidé z Evropy. Professor Laurie, který je kompetentním a nestranným soudcem, dí: „Amerika je zemí nevzdělanou, hledíme-li k tomu, co my rozumíme výchovem. Amerika nemá žádného národního systému; nemá ani mašinerie, kde by výchov mohl býti podáván v tom smyslu, jak je podáván v Anglii a Německu“. Naslouchejte hovoru, jež možno slyšeti na ulicích nebo ve vozích, čtete listy našich měst a ano i našich velikých měst, a stěží bude pak možno popřítí, že není v tomto tvrzení jistý stupeň pravdy. Porušený a nesprávný jazyk ukazuje, že není tu žádného výchovu, nebo že tu je výchov pochybený. Pokažená a zohyzděná řeč je zřejmým znamením pokaženého ducha. Nepřesnost dokazuje, že moc pozornosti a zvyklosti, již vzdělávati jest účelem školy, je nerozvinuta. Nedostatek trpělivosti, vytrvalosti, víry v moc tvrdošíjného a dlouho opěťovaného úsilí přeměnití sebe, svou bytost, nedostatek ušlechtilějších druhů ctizádosti, zvláště u našich mladých mužů, toť důkaz, že ve škole jich vyšší přirozenost byla nedotčena a k samočinnosti neprobuzena.

Je dobrým znamením, když nejlepší duchové v národě zabývají se vážně otázkami výchovu. To štěstí mělo Německo na konci stol. XVIII. a v první části stol. XIX. Kant, Goethe, Fichte, H. v. Humboldt, Richter, Krause, Herbart a jiné geniové a talenty ponořily se s nadšenou horlivostí a důvěrou do otázek tohoto druhu. Výsledek byl probuzení lidu, obrod národního ducha, a všeobecná touha po hlubší a širší kultuře.

U nás zdá se, že školská otázka je věcí, o níž se zajímají hlavně politikové a řečníci, kteří svými lidovými a plochými řečmi ubíjejí hlasy vážných a osvícených myslitelův. Když vzdělání a osvícení mužové, kteří se snaží, aby viděli věci tak jak skutečně jsou, pronesou svá opravdová mínění o těchto věcech, pozvedne se křik proti nim, křik, který by neměl významu, kdyby tu neběželo o to, že tím jasná a klidná diskuse o tomto největším národním problému se činí obtížnou a neúčinnou. Naše veřejné myšlení krystalisuje se ve formách partají, sekt a kliky, a ti, kteří nechtějí snížiti a zneuctiti takto svého ducha, ale rozhodně věří, že je možno žiti v širé a pokojné říši pravdy, zdají se býti misionáři a bratry, nebo dokonce i lidmi porušenými. Originální a hlubocí myslitelé jsou řídci u nás, poněvadž naši nejschopnější lidé jsou stravováni politikou a obchodem, nebo jsou vhnáni do hluku a zmatku nekonečných kontroverzí nebo obětováni tomu neb onomu plánu na zreformování světa a odstranění všeho zla.

Je tu Emerson, tuším, který řekl, že by oceán přeplul, aby mohl mluvit s velikým mužem spíše, než aby viděl všechny umělecké památky a poklady Evropy. Život je předmět nejvyššího zájmu. Vše závisí na moci a jakosti života. Škola, byť byl system sebe dokonalejší, byť byly pomůcky sebe obdivuhodnější, škola může konati nejlepší dílo jen tehdy, jestli je v rukou nejlepších mužův a žen. Výchov je, krátce, podnět života, buzení schopností k činnosti, jež stvořuje sílu a zvučnost. Jako život vychází z života, tak je život vrozen životem, a způsob rozvíti závisí hlavně na způsobu života, jimž je vyvoláván a podporován. Problem, který nejvíce je předmětem vážných rozjímání milovníků lidské ochrany, jsoucích tak i nutně milovníky Boha a země, je, jak učitelské povolání učiniti vábným pro muže a ženy, již mají ve velikém stupni životní moc a kvalitu, -- tak vábným, že by bylo voleno a

hledáno jako životní dílo a ne jako prostředek, kterého se chápou, když nenaskytá se nic lepšího, nic jistějšího, nebo nic výnosnějšího. Jak bylo by to nejlépe možno, toť předmět, který by zasluhoval nejdůkladnější úvahy v ročních schůzích, zvláště ve schůzích „National Educational Association“. Její jméno již je dobrým znamením, ježto obsahuje v sobě pravdu, že náš školský system by měl býti systemem národním. Národní system by nás uschoptil, abychom odstranili školy z nakaženého vzduchu politiků, vztyčil by heslo učitelského povolání, zajistil by jeho postavení a spolu i uznání jeho práce. Bylo řečeno, že národ má vládu, jaké zaslouží. Spokojme se sestoupíce dolů do hlubších plání s tvrzením, že i škola má učitele, jaké zaslouží. Měl by řiditel projíti ne okeán, ale město nebo kraj, aby našel opravdového učitele? Jest-li třeba hrdiny, abychom poznali hrdinu, je třeba i vychovatele, nebo aspoň vzdělaného muže nebo ženu, abychom poznali vychovatele. Inferiorní učení v obecných školách má v zápětí inferiorní výchov lidových mass a i těch, kteří vstupují do středních a vyšších škol. Školské baráky, které v sobě mají pět set až tisíc chovanců, s třídami, v nichž šedesát nebo osmdesát dětí je nacpáno, nejsou výchovná místa, ale jsou místa útisku, zmatku a porušenosti. V takovém prostředí nemůže ani učitel ani učící se konati dobré dílo. Indifferentní školy není; škola je buď dobrá nebo špatná, zušlechťuje nebo kazí.

Jiná věc, která zaslouží pozornosti, je počet školských hodin. Ne délka času, ale intenzita užití je důležitá věc při každém duchovním úsilí, a pokoušeti se konati myšlenkovou práci, jsme-li duševně unaveni, je nejen bez užitku, nýbrž i škodlivé. Studium se daří jen tehdy, je-li duch silen a srdce svěží. Unavené děti vyčerpávají učitele, jako mrzutý a těžkopádný učitel unavuje třídu. Mládež je citlivější v únavě ducha, a děti tak, jsou-li příliš dlouho držány v třídách, stávají se nepozorné, lhostejné a nedbaly, a nechuf ke studiu a odpor ke škole a učiteli se v nich dostavuje. Pravý učitel vykoná více ve čtyřech hodinách než by vykonal v šesti. Jeho děti budou přicházeti rády do školy, budou pilné a pozorné a nebudou opouštěti třídy jako uvolnění trestanci. Plato nalezl důkaz pro víru, že duše naše žily v jiném světě, v radosti a chtivosti, s níž athenští chlapci se učili. Chceme-li pracovati účinně k rozvíti ušlechtilé rasy v Americe, pracujme pro učitele, pozvedněme prapor jich povolání, abychom zajistili jich postavení, abychom jich úlohu učinili radostnější, jich odměnu větší a jistější, aby tak učitelské povolání nemusilo se odvolávati jen na nejčinnější a nejintelligentnější mladé ženy, nýbrž i na nejčinnější a nejintelligentnější mladé muže. Pak budou se hoši a děvčata Ameriky učiti radostně a ochotně a opustí-li školu, opustí ji jako opravdoví milovníci intelektuální a mravní moci, kteří jsou odhodláni použiti a vynaložiti svůj život na to, aby sebe zdokonalovali a bližním pomáhali.

Učitelova práce na chudém venkově jest práce těžká.

(Uvažuje D. P. —)

Na venkovské škole o málo třídách máme jiné prostředí než ve městech, jinou organisaci interní. Zde máme také jiné poměry k dosahování prostředků výchovných, jiné postavení a úkoly sociální, nežli ve městě. Vystihnouti

stav působiště svého má býti snahou každého svědomitého učitele. Osvojí-li si poznání to, pak pracovati může intensivněji ve škole, neboť pozná líc i rub povahy, duševních schopností, potřeb, vášní, ctností i nectností, celé úsoby svých žáků.

V zastrčeném zákoutí venkovském nebývá živějšího obchodu ani průmyslu, tam nenastane snadno žádné mísení se obyvatelstva, tam žije lid životem stále individuálním, samostatně vyvinutým, více méně určitě se projevujícím. Individualismus jest stále ještě podstatnou zárukou našeho venkova. Pro vesnickou školu platiti bude na dlouho rozumné pravidlo, aby paušálních příkazů dávano bylo co nejméně. —

Po jedné stránce a to negativní jsou si poměry venkovských škol nanejvýš v horském kraji podobny jako vejce vejci: svou význačnou nepřízní ke škole. Nastává nové škole úkol přebídný, tuto jednu z největších překážek rozvoje lidové školy odstraňovati a kde možno, neblahé důsledky její paralisovati.

Škola venkovská musí v omezených poměrech vytěžit co nejvíce kvalitativně, neboť trpí nedostatky kvantitativně. To jest velikým úkolem každého venkovského učitele, aby zužitkoval obezřelým výběrem učiva a intensivně vyčerpal všech prostředků, jichž mu k jeho úmyslům výchovným skoupý osud podává. Venkovská škola, čím méně nadána jest hmotnými statky školy městské, tím více v patrnosti musí míti přehled všemožných pomůcek výchovných a učebních a znáti jejich relativní hodnotu. Musíme věděti, co má pro nás cenu přední a co podružnou, co je pro nás nutné a co vedlejší. Volba učebních prostředků a výběr učiva řídit se musí stupněm intelligence duševní většiny žactva a stupněm jeho chápavosti.

Naše horské obce venkovské jsou většinou velmi rozsáhlé, ale polohou svou bývají odtrženy od světa a ani obyvatelé nejsou spolu ve vzájemné spolitosti, neboť mnoho jich bydlí na samotách; mládež jest tudíž málo čila, duševně nepřístupna. Na rovině jest jiná intelligence lidu než drvoštěpa v horách; v kraji s komunikací železniční jiná než v horách, kde děti před cizincem utíkají jako před zjevem z jiného světa.

Důležitým faktorem ve výchově školní jest úprava školy vnější i vnitřní, neboť mocný a pro budoucnost dalekosáhlý vliv na dítě má první vstup do školy. Dítě očekává zde z pravidla objevení něčeho velkého, neznámého. A je-li toto neznámé té povahy, že vliv jeho jest suggestivní, zanechá první krok do školy v dítěti silné stopy. S obdivem roste v dítěti i láska ku škole, láska ku všem předmětům jí obklopujícím a tvořícím její učební arsenál.

Na venkově postavíte snáze všecko . . . nežli školu. Každá jiná obecní budova: kůlna na stříkačku, zvonice, obecní hostinec a j. chová v sobě mnoho životního zájmu pro venkovský lid.

Kolik životů učitelských bylo obětováno, když musili celá desetiletí strádati v přeplněných třídách, pazdernám spíše podobných nežli školám; řadu let otrocky zdolávati musili práci za dva i tři bez uznání nejmenšího.

Jestliže pokoušel se učitel poměry tak smutné zlepšiti a podařilo se mu s vynaložením často veškeré energie i finanční oběti rozšíření školy, považován jest dlouhý čas za škůdce obce a nepřitele úhlabního. Kdyby tak přičinil se o postavení hospody, to by byl „náš pan učitel“.

Škola vžila se již v náš lid jako představitel tíživého břemene, jako příživník a jako instituce, která sama sebou přináší nadbytek zbytečností. Snad

nic tak neillustuje charakteristiku našeho lidu venkovského, jako neláska jeho ku škole. Před 20 lety žádal pisatel těchto řádků o místo na novozřízenou školu. Šel se osobně podívat na místo budoucího působení; jen mimochodem zmínil se, že by záhodno bylo pořídit chlívek pro štětinače. Za tu odvahu dán byl až třetí do tera od obce, ze tří kompetentů, ač byl nejlépe kvalifikován. Když místo obdržel, bylo mu vyzraženo, že chlívek byl kamenem úrazu, pro který nebyl po zásluze prvním v ternu.

Ty chladné školní zdi hladoví po lásce, po pietě toho lidu, po citu jeho. Náš lid neví, že stupeň jeho piety ku škole je ukazatelem jeho kulturní vyspělosti. Škola, která má být centrem vzdělanostních snah, má být též viditelným centrem krásna. Je-li škola pěkná, buď úkolem svědomitých učitelů ozdobiti ji dle sil diagramy uvnitř a pilností ve květinářské zahradě i štěpnici a včelině okolo školní budovy.

Čeká nás v brzkém jaru práce nová, příjemná. Dobré vůli a snaze naši volám upřímné „Zdař Bůh!“

Dr. JOS. KRATOCHVIL:

Filosofo Seneky „Rozprava o blaženém životě“.

Ú v o d:

V rozpravách Senekových „O duševním klidu“ a „Krátkosti života“, jež vyšly před dvěma roky ve „Vych. Listech“, poznali jsme, abych tak řekl, vzdálenější, nepřímé prostředky k dosažení blaženého života. V rozpravě přítomné snaží se Seneka ukázati, prostředky přímé, bližší, bezprostřední. Co činí život šťastným nebo lépe řečeno, jaký musí být život, abychom jej mohli zváti šťastným; dále jak dojdeme k tomuto štěstí, toť hlavní dvě otázky, jež hledí rozřešiti přítomná prakticko-filosofická rozprava. Vedle myšlenky hlavní, že nesmíme totiž hledati štěstí životní ve věcech zevnějších, pozorujeme ještě dvojí směr rozpravy Senekovy: vyvrátiti názory Epikurovy, že že by ctnost nutně musela souviseti s rozkoší, ospravedlniti svůj názor o bohatství.

Rozprava přítomná obsahuje názory velmi umírněné a střízlivé, i pokud se stoicismu týče, a není pochyby, že Seneka ji psal již ve vysokém stáří. — Konec bohužel chybí a zdá se, že to byla značná část práce; vždyť mnozí pokládali za konec celou samostatnou rozpravu „O stálosti mudrce“, která však právem od vydavatelů Seneky se podává, jako rozprava úplně samostatná.

H l a v a I.

1. — Blaženě žiti, milý bratře Gallie*), přejí si všichni lidé, ale těžce dovedou rozpoznati, co vlastně činí život blaženým. Není ovšem tak snadné

*) Gallio, jemuž jest rozprava věnována, jest starší bratr Senekův Novatus, který přejal jméno Gallio od adoptivního otce svého.

dosíci blaženého života; vždyť zmýlíme-li se v cestě, tím více se od ní uchylujeme, čím úsilněji se po ní pouštíme: vede-li nás směrem nepravým, úsilí právě jest příčinou tím většího odchýlení. Pročež předložme si nejdříve, čeho vlastně chceme dosíci, pak se ohlédněme, jak bychom nejrychleji k tomu došli, na cestě pak již, bude-li pravá, snadno poznáme, jak daleko jsme pokročili, jak mnoho jsme se přiblížili k tomu, kam pudí nás přirozená touha.

2. — Pokud bychom však se jen tu a tam potulovali, neřídíce se vůdcem svým, nýbrž pouhým hlukem a křikem, jenž na různé strany nás vábí, uplynul by kratičký život náš v samých omylech, byť bychom se třeba ve dne v noci o dobrou cestu námáhali. Nutno se tedy napřed rozhodnouti i kam chceme spěchat, i kterou cestou. Nečiňme tak však bez porady s některým zkušeným mužem, který zná cíl naší cesty, ježto nejsou tu tytéž podmínky jako při cestách jiných: při nich nezmýlíš se, jdeš-li cestou udanou a optáváš-li se lidí, zde však nejčastěji zklamává cesta nejvyšlapanejší a nejživější.

3. — Hlavně tedy nutno dbáti, abychom nešli jako stádo za jiným, krácejíce ne tam, kam máme, nýbrž kam nejčastěji se chodívá. Nic nám nepřivádí větších škod, než řídíme-li se rádi dle řečí jiných, pokládáme-li za nejlepší to, co s velkou pochvalou se přijímá, žijeme-li, čehož je přemnoho příkladů, nikoliv dle svého rozumu, nýbrž napodobením jiných.

4. — Jak přihází se při velké tlačenci lidí, kdy vše se bez rozmyslu hrne a každý, sám padaje, jiné s sebou strhuje, kdy přední jsou nebezpečím pro následující, tak můžeme to pozorovati i v životě vůbec. Nikdo nechyluje pouze pro sebe, nýbrž bývá příčinou a původem také chyb jiných lidí. Na škodu tedy jest připojovati se k předcházejícím a raději jiným uvěřiti, než sám věc posouditi. Mnozí neuvažují o životě, nýbrž věří pouze. Snadno obrací nás a sebou strhuje rozšířený omyl a hyneme po příkladu jiných: na prospěch tedy nám bude, oddělíme-li se od davu.

5. — Proti rozumu stojí dav, obránce to svého vlastního zla. Jest to jako při shromážděních lidových, kde ti právě nejvíce se podivují, že takoví lidé zvoleni za vůdce, kteří sami je zvolili, když měnivá přízeň davu se obrátila. Totéž se schvaluje, totéž se kárá: toť výsledek porady, kde rozhoduje se dle většiny.

H l a v a II.

1. — Jedná-li se o blaženém životě, nesmíš mi odpovídati dle zvyku v senátě*): „tato část zdá se větší“; tím horší zajisté jest. Není tomu bohužel tak u lidí, aby věc lepší se líbila většině. Právě velký zástup jest důkazem nejhoršího.

2. — Hledejme tedy skutky nejlepší, nikoliv nejčastější, hledejme to, co poskytuje nám blaženost věčnou, nikoliv co líbí se velkému davu, velmi špatnému to vykladateli pravdy. Davem však nazývám stejně chatrně oděné, jako korunované**); neboť neřídím se dle barvy šatů, jimiž se zdobí tělo;

*) V římském senátě bývalo zvykem, že návrhatele nějakého zákona ustoupil na volné místo a ti, kdož souhlasili, přistoupili k němu; kteří byli jiného náhledu zůstali na druhé straně. Konsul pak rozhodl, kde je větší část a tím o návrhu rozhodnuto per discessionem.

***) Chlamydatos překládám volně; chlamys byl oděv cizinců neb obyčejných vojáků. žen a dětí, tedy lidí méně významných. Korunovaní jsou triumfátoři a pod.

ba často ani svým očím nedůvěřuji, pokud jde o lidi. K rozlišování pravdy od klamu mám jistější a lepší světlo: dobro duševní duch musí nalézt a ti.

3. — Duch zajisté, když někdy si oddechne a v sebe se vrátí, ó jak rád si přizná pravdu, sám sebou trápen, a řekne: „Co jsem dosud vykonal, viděl bych raději nevykonáno.“ Když znova přemýšlím o tom, co jsem řekl, němým často závidím. Po čem jsem toužil, připadá mi jako kletba nepřátel. Čeho jsem se obával, jak lehčí vlastně bylo než to, po čem jsem dychtil. Proti mnohým choval jsem nepřáelské smýšlení a hned zase z nenávisti v přátelství jsem přecházel (je-li vůbec mezi špatnými lidmi jaké přátelství): se sebou samým však nespřátelil jsem se vůbec dosud. Veškerou píli jsem na to vynaložil, abych vynikl nad množství a nějakou předností známým se učinil: což jest to však jiného, než že vydal jsem se v šanc střelám a ukázal zlomyslnosti, kde nejlépe může se zakousnouti?

4. — Pozoruješ ty, kdož tvou výmluvnost chválí, kdož bohatství tvé sledují, kdož lichotí tvé přízni, kdož moc tvou vynášejí? Ti všichni buď jsou tvoji nepřátelé, nebo, co jest totéž, mohou se jimi státi. Jak veliký jest zástup obdivovatelů, tak veliký i závistníků. Kéž hledal bych raději co vskutku dobré jest, čeho bych pocítil, ne čím bych se vynášel. Ty věci, jež možno viděti, jež druh druhu v údivu ukazuje, zevně se lesknou, uvnitř jsou ubohé.“ —

H l a v a III.

1. — Hledejme věci ne na pohled dobré, nýbrž stálé a pevné a také po stránce vnitřní krásnější. Toho hledme hlavně dosáhnouti; není to konečně ani tak daleko. Nalezne se to snadno; jen věděti se musí, kam ruku vztáhnouti: teď ovšem dosud, jako ve tmách přecházíme nejbližší, nedbajíce toho, po čem toužíme.

2. — Abych tě však nevodil po dlouhých zacházkách, přejdu mínění jiných; neboť by to bylo stejně zdlouhavé vypočísti je, jako vyvrátiti: mínění naše přijmi. Pravím-li však na še, nepřipojuji se k některému z mistrů ve škole stoické; mám zajisté právo i na svoje mínění. Tak tedy možno, že připojím se k některému, od jiného že budu požadovati rozdělení názoru, ba možno též, že po všech citátech neuznám ničeho z toho, co řekli předchůdci a prohodím: „Nad to pak sám myslím . . .“

3. — Ostatně řídím se dle přírody, v čemž souhlasí všichni stoikové. Pravá moudrost zajisté jest, neuchylovati se od přírody, nýbrž řídit se dle jejího zákona a příkladu. Blažený život jest tedy ten, který souhlasí s přírodou. Toho však nelze nijak jinak dosíci, než když nejdříve duše jest zdravá, a to stále zdravá, pak pevná a silná, dále plně krásná a trpělivá; přizpůsobovati se musí okolnostem, starati se o tělo a jeho potřeby, ne ovšem úzkostlivě. Dále musí dbáti také o jiné věci, jež k žití přispívají, žádné však nepřikládati přílišné váhy; darů štěstěny dobře využít, ale neotročili jim.

4. — Chápeš zajisté bez zvláštního mého připomenutí, že následovati musí stálý klid a svoboda, když vypuzeno jest vše co dráždí a znepokojuje. Vždyť na místo rozkoší a všeho toho, co jest malicherné a křehké a škodlivé právě ve svých hanebnostech, nastoupí velký klid, nezlomný a stáiy, dále i mír a soulad v duši a velkodušnost s dobrotou. Každá zajisté hrubost ze slabosti pochází.

(Pokračování.)

J. BÝŇOV.

Hyperkritika o koncentraci učiva v pennsylvanských čítankách.

V X. ročníku č. 1. Vychovatelských Listů zahájil p. J. Staněk diskusi o mých názorech o koncentraci učiva v I. elementární čítance pro školy obecné; názory tyto vyložil jsem z části v roč. IX. č. 5. a 7. Vychovatelských Listů (z r. 1909), ostatní vyložím v těchto řádcích.

P. J. Staněk vylíčil ve svém článku některé zajímavé poměry či lépe řečeno nepoměry veřejných obecných škol v Pennsylvanii. Kdyby lidé takoví, jaké líčí p. J. Staněk, vyučovali a psali učebnice pro školy, pak běda! To by věru špatně věci dopadly jak v Pennsylvanii tak i všude jinde.

Dle zpráv z časopisův a dle p. J. Staňka zkušenosti mají školy katolické úspěchy veliké i v Americe přes veškeru hroznou spleť a zmatu anglického pravopisu. Čím to? Zajisté, že methodou. Byť užívali učitelé resp. učitelky na školách farních katolických učebnic pochybených, rozdíl je vždy v tom, jak jich užívají. Dovedný učitel probere celý obor abecedy v takovém případě úplně bez knihy a pak teprve přikročí ke čtení knihy. Ve věci této tudíž rozeznávatí sluší dvojí stanovisko, vědeckomethodické a americkopraktické. —

Stanovisko vědeckomethodické.

Methodické zásady J. A. Komenského Didaktiky analytické trvají jako vůbec, tak při prvopočátečním vyučování skriptologie v naprosté platnosti. Kdo by mluvil proti nim, ten by věru v oboru methodické didaktiky všestranně se kompromitoval. Za takové zásady se pokládají na př. následující: „Kde se zmateně vyučuje, tam se i zmateně učí“. ¹⁾ „Kdo dělá více věcí zároveň, ten jistě nic nevykoná dobře“. ²⁾ „Kdo se honí za dvěma zajíci, nelapí žádného. Tudíž ne jinak, než najednou vždy jen jednu věc.“ ³⁾ „Přímo k cíli, zacházkám se vyhýbej!“ „Cokoli přímo k cíli vede, královská cesta jest“. ⁴⁾ Atd.

Skriptologie dle zásad vědecké methodiky a paedopsychologie bude obsahovati dvě části:

Část abecední či skriptologickou a část ku čtení, tedy vlastní čítanku.

V části skriptologické bude se probíratí prvopočátečné čtení-psaní. Účelem části této bude vpraviti dětem způsobem methodickým a psychologickým známost tvarů tiskových i psacích, malých i velkých a navésti je ke čtení. Při probírání skriptologie čte se a píše. K tomu užije se slov, malých vět a drobných článků zajímavého, lehkého, zábavného obsahu. ⁵⁾ Pokud nestačí probraný materiál hláskový, užije se při čtení pomocných obrázků textových v konturách, jež budou sestaveny v methodický systém dle požadavků metody kreslení dle přírody, jak naznačil J. Š. ve své Skriptologii. Postup hlásek a cvičení grafických

¹⁾ Did. analyt. zásada XXVII.

²⁾ Did. analyt. zásada XCIV.

³⁾ Tamtéž. C. f. Dr. X. Blandy, Did. 69.

⁴⁾ Did. analyt. zásada CLIX. poris. 1. a 2. 3.

⁵⁾ Soustavně pracoval a sestavil praktikus J. Š. ve své Skriptologii.

i fonetických vytčen tam dle požadavků vědecké methodiky. Obsah vět a článků jest zábavný, zcela dle požadavků moderní paedopsychologie. Tu a tam roztroušeny jsou lehké písničky, poučky o zdvořilosti a přísloví.

Všechny tyto větičky, věty a články v celém postupu vlastní skriptologie mají účelem poznání tvarův abecedy a správné výslovnosti. Obsah jest věci vedlejší, máje účelem vyučování učinit zajímavější a jako zábavou. Ostatně při novém systému skriptologie dle J. Š. zdá se celé toto vyučování hrou. Kdo ku věci nepřihlédl blíže v praxi samé, ten ovšem může míti o ní pojem nesprávný, čímž se však na věci samé nic nemění.

Jakožto dodatek přikládá J. Š. ke své knize k I. části tvrdé, měkké a obojetné souhlásky k tomu účelu, aby nejsnadnější věci z mluvnice utkvěly už v I. třídě dítkám v paměti. V jiném článku uvádí některá vlastní jména, aby se dítky seznámily už v I. třídě i s touto poučkou českého pravopisu, což se v praxi velmi dobře osvědčuje. Třeba tu dobře si všimnouti, že praktikus J. Š. klade tyto věci až na konec své skriptologie jakožto dodatek.

Ve druhé části (stanovena pro druhé pololetí prvního školního roku) uvádí články obsahu rozmanitého snad dle vzoru čítanek pro jiné třídy naší obecné školy. Zcela správně; neboť v prvém pololetí poznaly dítky celý obor abecedy; v pololetí druhém učí se čísti a psáti zběžněji než v pololetí prvém. Přece však nelze připustit, aby v hodině čtení a psaní míchalo se vše dohromady; nýbrž **třeba věcný obsah vyložit v hodinách věcného učení**; přede čtením se na věc upozorní, možno též hlavní znaky v několika minutách zopakovati a při čtení sem tam klásti otázky, aby nebylo ani slova, jemuž by dítky nerozuměly.

Přihlíží se k tomu, aby v knize nebylo slov nesrozumitelných a dětem neznámých; pak netřeba ani při čtení dlouhých výkladův a veškera pozornost koncentruje se na čtení. Tímto právě stává se vyučování intensivní. Zábavný obsah činí vyučování velmi příjemným a milým zaměstnáním jak pro učitele tak i pro žáky.

Tím vyhovuje se všem požadavkům vědecké moderní didaktické methodiky. Učení se stává jednotné, účelné, intensivní, zajímavé, jaké vskutku vůbec býti má a zvláště v I. školním roce býti musí.

Stanovisko americkopraktické.

V americkém Kelly's „Universal first reader“ probírá se abeceda na začátku celá dle řady na tabuli školní. Následuje hned čtení souvislých delších článků o kostele, pouštění draka, lovení ryb udicí, o škole, domu, netopýru, sově, andělu strážném, o papouškovi, velbloudovi, o krávě, ovci, pastýři, o králíkovi, modlitbě, lišce, koni a kočáře, růži atd. Na konec numerace do 1000, plochy, tělesa, oblíny, kruhy a sečítání.

Jak sděluje pan J. Staněk, není v Pennsylvannii v I. tř. předepsaných hodin pro věcné učení ani pro počty; bere se vše, jak to v čítance přijde bez ladu a skladu; při tom se dítky dotazují na to i ono, učí se hned tomu a hned onomu předmětu; do čtení míchá se vše, co se nahodí resp. co se v čítance zobrazuje.

Čítanka Oinkova vyniká nad Kellyho „Universal first reader“ kolorovanými obrázky, ostatně má celkem podobné uspořádání učiva.

Při tomto způsobu vyučování má učitel resp. učitelka velkou volnost, což by nebylo na závadu žádnému učiteli methodicky vzdělanému. Ale veli-

kou vadou by bylo, kdyby učitel maje probírat tvary abecedy, učit čísti a psát, pletl do čtení a psaní vyučování věcné a počty a konversaci a kdo ví, co ještě. Vyložme si to na konkrétním příkladu. Při čtení, kdy žákové ještě zápasí s představami tvarů hlásek a poněvadž byla abeceda jen tak na tabuli odbyta, si je i důkladně pletou a následkem bezpříkladné nepravidelnosti ve čtení anglickém mají ve hlavách velikou nejasnost¹⁾ a ještě k tomu všemu jest jim při čtení mysletí na obsah jednající o netopýru, o sově, papouškovi, velbloudovi atd. beze všeho předchozího výkladu (neboť věcné učení není předepsané na zvl. hodiny). Tu učitelka obchodnice nebo švadlena nebo krámská nebo písárka stojí před dětmi bez rady a pomoci a ve své trpělivosti bere věc, jak v čítance přijde. Tážeme se: „Jest to učení rozumné? Jest zajímavé? Jest zábavné? Jest porozuměné?“ Tolik představ musí se tu v ubohé dětské hlavičce najednou stěsnávati: představy tvarů písemných a tiskových, zvuk, jenž bývá náramně nepravidelný dle výslovnosti bastardního jazyka, snaha spojití hlásky ve slabiky a ve slova a k tomu ještě míti pozor na věcnou přednášku nebo na věcné vyučování. Do toho najednou vpadne ferina s otázkou: „Kdy odjedou ti vojáci a kudy pojedou?“ Tu máme obraz takové zmaty, že člověk nezaspěčený v táje dětské psychologie ani nedovede jich tušiti, tím méně se stanoviska didaktické methodiky ocenit. Tu věru není divu, když učí se dítky 4 léta čtení a přece ještě čísti nedovedou, což p. J. Staněk věrně doznává (na str. 81.)

Tu jest naprosto nezbytno, že dochází ke koncům naznačeným už dávno samým J. A. Komenským: „Kde se zmateně vyučuje, tam se i zmateně učí. **Kdo dělá více věcí zároveň, ten jistě nic nevykoná dobře.** **Kdo se honí za dvěma zajíci, nelapí žádného.** A tu se nehoní za dvěma, nýbrž dle zmatené výslovnosti anglické najednou za třemi ne-li za čtyřmi! Jsou-li všichni dle své přirozenosti dobrými běhouny, kdy kterého polapí to dítě slabé? Inu, musí napřed sesílit, však jde do školy v roce 8. a za čtyři roky bude mu 12.

Jestliže se dařilo českému učiteli pokrokovému v českém městečku tak špatně, že nenaučil dítky ani čísti ani psát, aniž čemu z učení věcného a byl za to posazen do hor, do Ztracené Lhoty, jak by se mohlo dařit americké učitelce-obchodnici, která ani není tak pokroková jako u nás poslední pokrokový p. učitel?

Koncentrace učiva a metoda encyklická.

Pojem koncentrace učiva nebývá obyčejně správně pojat a pochopen asi podobně jako pojem metody encyklické čili koncentrační. Mnohdy bývají tyto pojmy zaměňovány navzájem a opět jindy docela nesprávně vykládány. Budiž k nim tedy přihlédnuto důkladněji.

Slovo koncentrace znamená soustředění, na př. vojska v bitevním poli před bitvou, zhuštění rozpustidla v roztoku ve fysice soustředění sil v technologii. Mluví se tudíž o koncentraci vojska, výrobků chemických (koncentrovaná kyselina sírová), sil v mechanice, paprsků v optice, zrnkových vln v akustice atd.

Slovo koncentrovati nalézáme také v moderní vědě didaktické, ač v podstatě znal již J. A. Komenský význam a dosah této funkce v oboru vyučování velmi dobře jakožto spojení, sestředění, sesílení, jakési zhuštění představ, pojmů a poznatků vědeckých. Vyslovuje se o tom následovně: „Věci jednotlivé buďtež skupeny v druhy, tyto v rody a rody v rod nej-

¹⁾ Viz o tom čl. Revise pravopisu, Ročník IX. č. 1.

obecnější, načež, co lze říci o všech zároveň, budiž řečeno zároveň při rodu; cokoli zvláštního se vyskytuje, vytkne se jako rozdílnost.¹⁾

Cokoli jest nepravidelné, shrnuto budiž s něčím obdobným a to způsobem podřadění.

Jako v přírodě není prázdnoty, ale všude věci stýkají se s věcmi, tak i v myšlení.²⁾

Čemukoli se učíš, mezi sebou budiž svázáno, aby vzpomnutí na jedno táhlo za sebou vzpomnutí na druhé a tak důsledně dále.³⁾

Základy koncentrace jsou J. A. Komenskému rozumová soudnost a paměť.⁴⁾

Dr. X. Blanda, ředitel c. k. paedagogia Pražského, mluvě o metodě encyklické dí:

„Na každém stupni školy obecně je žák celý člověk a proto také na každém stupni má býti celý vzděláván a z té příčiny třeba toho dbáti, aby žákům každého stupně učiva podáván byl **zaokrouhlený celek**, který se ve třídě následující zopak uje, rozšiřuje a prohlubuje a tak se postupuje až do třídy nejvyšší. Tak na př. učí se žáci ve třídě elementární sčítati, odčítati, násobiti a měřiti i děliti, ale toliko v oboru č. 15; v následující třídě se učivo zopakuje, ale rozšíří se o sbor až do 100 a tak postupně dále. Tak děje se ve všech předmětech, na všech stupních. Postupu takovému říkáme **metoda encyklická** nebo **v soustředných kruzích vždy širších a širších.**⁵⁾

Týž praví na jiném místě svého díla:⁶⁾

„**Při vyučování jednomu předmětu nazabíhej do předmětu jiného; jesti to nemalá chyba, když učitel předměty dohromady míchá: „Cokoli děláš, jedno samo dělej!“ „Neuč dvěma věcmi najednou!“ „Kdo za dvěma zajíci se žene, žádného nepolapí“.** Teprve když jsi předmětu naučil, ukaž, kterak s jinými předměty souvisí“.

N. B. 1. Pozor na metodu pennsylvanskou! Tam se smíchá všechno možné i nemožné dohromady v jedné jediné hodině!

Dr. Lindner⁶⁾ a K. Domin, ředitel c. k. paedagogia v Příbrami,⁷⁾ soudí takto: „**Koncentrace nezáleží pouze na osnově, nýbrž i na metodě. „Středy koncentrace zakládáme v prvním školním roce ve vědomí žactva uměle. Koncentrace uskutečňuje se připojováním, rozšiřováním a podřadováním učiva. Věci příbuzné a k sobě hledící budťe jedna na druhou vztažena; zvláštní a vedlejší budť podřaděno obecnému a hlavnímu“.**

N. B. 2. Toť myšlenka J. A. Komenského. (Did. analyt. č. 94. a n.) „**Takto tvoří se z roztroušených částí učiva členy, ze členů skupiny a ze skupin organický celek, v němž je vše náležitě spojeno“.**

N. B. 3. Myšlenka J. A. Komenského (Did. analyt. LXXV.).

„**Jsou tři koncentrační ohniska: 1. ethika-mravouka (biblické děje, evangelia, věrouka, mravouka, bohoslužba, církevní zpěv, liturgika, církevní**

¹⁾ Did. analyt. LXXV.

²⁾ Did. analyt. č. 94.

³⁾ Did. analyt. CXXVI.

⁴⁾ Did. analyt. č. 96.

⁵⁾ Didaktika 115, § 62.

⁶⁾ Encyklopaedisches Handbuch der Erziehungskunde.

⁷⁾ Obecné vyučování.

dějiny); 2. **grammatická** (čtení, hláskosloví, etymologie, větosloví, pravopis, psaní, sloh, literatura, poetika) **kupí se kol čítanek**; 3. **reální** (zoologie, botanika, geologie, mineralogie, zeměpis, astronomie, dějepis, matematika, fyzika).

N. B. 4. Toť názor Dr. Lindnera („Encyklopaedisches Handbuch der Erziehungskunde“ 170. a n.)

Z toho jde na jevo následující: Rozeznávati sluší tři druhy koncentrace učiva a vyučování:

1. **koncentraci logickou,**
2. **koncentraci psychologickou,**
3. **koncentraci mechanickou.**

Ad 1. Koncentraci logickou měli na mysli J. A. Komenský a podle něho Dr. Lindner, K. Domin. **Principem logické koncentrace jest rozumová soudnost a paměť podporovaná rozumem.** Dle zásad této koncentrace stanoví se tři centra, středy, ohniska, do nichž sbíhají se paprsky příbuzných oborů vědy; středy tyto jsou: 1. ethika-mravouka, 2. gramatický, 3. reální. V každém oboru shrnují se části ve členy, členy ve skupiny a skupiny v organické celky, jež k určitému centru směřují a v něm se jaksí ve vyšší vědeckou jednotu na podkladu rozumu a rozumové paměti sbíhajíce umožňují rozsáhlý rozhled v širokém oboru vědy. Příkladem uvádím soustavy přírodních věd; v zoologii spojujeme rody v čeledi, čeledi v řády, řády ve třídy, třídy ve kmény (typy). Ústrojím tělesným, schopnostmi a způsobem života pojí se k sobě také čeledi různých řádův a tříd v podivuhodné skupiny a v soustavu vědeckou. Podobně jest uspořádána soustava botaniky, mineralogie, geologie, chemie atd. a všechny soustavy tyto soustřeďují se kol jediného centra, v němž se spojují v jakousi vyšší jednotu vědeckou umožňující nejdokonalejší znalost (pokud vůbec lidem jest možna a přístupna) jak celku tak i jednotlivostí. Živočišstvo vázáno jest na rostlinstvo, rostlinstvo na půdu (mineralogie, půdoznalství, geologie), ke všemu tomu pojí chemie atd.

Souvislost podobná jest i ve skupinách 1. a 2.

Toť koncentrace vědy dle principu logického.

Ad 2. Koncentrace psychologická.

Tuto vidíme uvedenu v praxi ve školách obecných zcela přesně, jak Dr. X. Blanda ukazuje; ostatně přesvědčíme se o tom sami, nahlédneme-li v osnovy obecných škol. Principem jejím jest znenáhly vývin schopností a mohutností duševních. Dle zásad psychologické koncentrace rozvrženo jest učivo obecné školy na osm kruhů t. zv. koncentrických, jež odpovídají jednotlivým školním rokům; postupem věku rozšiřuje se a prohlubuje učivo všech předepsaných předmětů.

Při tom ovšem dlužno nespouštěti s oka koncentraci logickou; neboť právě tato jest způsobila k dokonalému sestředění všech oborů věd kol tří svých středů: ethicko-mravoučného, grammatického a reálního. A právě v této věci spočívá veškeré umění vyučovatelské, aby totiž učitel dovedl k oněm střediskům prohlédati a na základě metody synkritické žáky naváděti, aby sami k nim prohlédati se naučili.

Bez principu a zásad koncentrace logické byla by koncentrace psychologická neúplná.

Ad 3. Koncentrace mechanická.

Jest vlastně jen analogií koncentrace, zdánlivé spojení, více řetězovité než encyklické.

Principem jejím jest naprostý mechanismus a zásady její jsou nejisté, nahodilé. Opírá se hlavně o mohutnost paměti, při čemž rozum přichází zřídka kdy ku své platnosti. Jejimi ohnisky bývají pohádky, povídky, bajky, někdy více méně rozčleněné a školní čítanky. Tu vedle článků ethicko-mravoučných nalezáme poetické, stylistické, zeměpisné, dějepisné, přírodopisné, přírodopisné, hospodářské, ba dokonce (v amerických učebnicích) i geometrické a početní atd. Celek vidí se rozházený, potrhaný, úryvkový; v čítanku nelze pojati vše učivo nižádného stupně; jsou tedy čítanky nikoli pravým koncentračním ohniskem, nýbrž pouhou snůškou ukázek z rozličných oborů, bez veškeré soustavy logické — toliko princip psychologický jest z části zastoupen — k účelu podporovati vyučování školní, k čemuž učitel musí dovedností svou připojit princip logický.

Tedy: **Čítanky školní nejsou pravým, nýbrž pouze analogickým středem a prostředkem koncentrace mechanické.** Teprve pomocí osnov, sestavených dle zásad koncentrace psychologické, nabývají čítanky methodické ceny. Bez takovýchto osnov nebyly by však ničím více nežli potrhaným řetězem nejrůznějších článkův.

Hyperkritika textu p. J. St.

1. Práví se: „Mladá učitelka americká ještě ani žádné praxe nenabyla a již opouští z pravidla školskou roli, aby učinila místo jiné, zrovna tak mladé a nezkušené kolegyni“. Oproti tomu Sestry na školách farních, jež působí po 30 až 40 let, mají úspěch veliký.

J. Š. ukázal v ročníku VII. t. 1., která učitel mladý, právě vyšlý z pedagogia, dostal se do školy, kde v I. třídě naděleno mu 108 žáků; bylo to někde na vesnici ve Slezsku. Leč učitel tento opatřiv si informace od autora nových method dopracoval se hned v prvním pololetí úspěchů takových, jakými nemůže se u nás nižádná škola městská vykázati. Takových případů jest mně samému známo více.

To by ovšem svědčilo o něčem jiném nežli o naprostém vlivu zkušenosti v praxi školní. Jest sice pravda, že zkušenost dělá mnoho, ale ne vždy a všude. Při dobré methodě dopracuje se i zcela nezkušený výsledků takových, jakých za dlouhé, třeba 20-, 30-leté zkušenosti nedosáhl jiný, jenž pracoval dle metody pochybené.

2. P. autor článku praví, že na školách katolických v Pennsylvanii při těch samých učebnicích, jež zavedeny jsou pro školy veřejné, dopracují se Sestry výsledků dobrých. K tomu odpovídám: Učiti dle téže knihy není vždy učiti stejně, stejnou methodou. Záleží tu vše na učiteli. Rozumný učitel vida knihu nesmyslnou, byť byla učebnicí, nebude se jí řídit, i kdyby to třeba úřady tisíckrát nařídily; hlavní věcí vždy jest výsledek! Když úřady konstatují úspěch vynikající, nebudou hleděti na to, zda se řídil všelijakou učebnicí. Schopný učitel, jenž pravé cestě metody rozumí, jest si vý-

sledku jist. Jestliže tedy Sestry v Pennsylvanii vyučují dle stejných knih, nelze z toho vyvodit výslednici, že vyučují dle stejných s veřejnými školami method. Zásady vytčené shora trvají v platnosti naprosté. Kdyby Sestry učily dle týchž method, měly by při veškeré zkušenosti své přece také týž výsledek jako mají školy veřejné v Pennsylvanii. Ku probírání věcných článků lze přistoupit teprve tehdy, když dítky aspoň poněkud dovedou čísti a třeba jest, aby věc byla napřed probrána v učení věcném a pak teprve čte se článek. Jinak jest zmata nevyhnutelna a s ní zmařen drahý školní čas.

3. Pan autor článku praví: „Jest ovšem pravda, že účelem první čítanky jest naučiti dítky čísti a psáti. (Zcela zprávně.) Avšak tento hlavní účel první čítanky nevyklučuje nikterak úkolů vedlejších, podřízených. (Správně.) Jestliže u nás vykazuje rozvrh hodin pro I. školní rok zvláštní hodiny pro čtení a zvláštní hodiny pro názorné vyučování, není přece nijakého důvodu, proč by tyto předměty nemohly se probíratí současně.“ (Zcela nesprávně.) Tu platí, co uvedeno shora z **obecně platných zásad didaktiky**:

„Při vyučování nezabíhej do předmětu jiného! **Jest to ne-to nemalá chyba, když učitel předměty dohromady míchá: „Cokoliv děláš, jedno samo dělej!“ „Neuč dvěma věcem najednou!“ „Kdo za dvěma zajíci se žene, nelapí žádného.¹⁾**“

4. O koncentraci psychologické už byla řeč. Zde podotýkám znova, že první čítanky samy o sobě nejsou uspořádány koncentricky, nýbrž tvoří²⁾ potrháný řetěz nejrůznějších článků, koncentrace je tu pouze mechanická asi tak, jako když někdo shrne do pytle vedle bramborů kusy železa, polena, uhlí, kamení, řepu, hrnce atd. To je sice koncentrace, ale jaká? Podobá se na vlas čítance školní, když ji máme na mysli samu o sobě, jak jest. Teprve předepsaná osnova způsobuje, že v celku obecné školy — tedy všechny čítanky pro obecnou školu dohromady vzaty — tvoří psychologickou koncentraci, která ovšem bez koncentrace logické sama o sobě by za mnoho přece nestála a na učiteli tudíž jest, aby živel tento přivedl ku platnosti.

Co mluví tedy p. autor článku o koncentraci v amerických fibulích, prozrazuje naprosté neporozumění věci.

5. Mezi jiným praví p. autor také, že celý život náš jest uspořádán koncentricky. Na mysli má **život dítěte před povinností školní**. Vše přichází dítku do duše tak, jak se namanulo.

Pan autor zajisté zná nyní tři druhy koncentrace. Nuže který z nich jest, jenž pojímá a pořádá dětské představy ve věku před povinností školní? Jest to snad koncentrace logická? Nikoli; neboť dítě nedovede ještě do té míry užívatí rozumu, jak se při funkcích koncentrace logické požaduje. Jest to snad koncentrace psychologická? Dítě má v duši tlum představ o svém rodném domku, o vsi nebo ulici, náměstí, o zahrádce atd. Vidělo na jaře stromy a jiné rostliny kvěsti, pozorovalo opadávání květu a zrání ovoce. **Toť postup genetický, metoda genetická, jež děje se na základě synthese představ dle principu progresse ∞.**

Otázka jest však, zda všimlo si dítě, k t e r a k z květu oplozením utvořilo se ovoce? Zda si všimlo tyčinek, prašníků, čnělky, blizny, semeníku, kališku

¹⁾ J. A. Komenského Did. analyt. XCIV. CLIX. a n.
Dr. X. Blandy Didaktika 69. § 36. III. 3.

atd.? Podobně se má věc i při jiných představách; jsou kusé, necelé, neurčité, nejisté a mlhavé; pouze jednotlivé, vyznačující se zvláštní intenzitou, jsou jasnější, ale dohromady tvoří jakýs takýs chaos. Na učiteli jest, aby představy tyto sílil, vyjasňoval a uspořádal i rozmnožil.

Dítě před povinností školní ovšem nabývá časem též častějších představ a s pokrokem vývoje rozumu též hlouběji do věcí vniká a je jaksi kol rodného domu a vsí koncentruje; ale koncentrace tato děje se neuvědoměle, bezděky. Nemá rázu koncentrace ve vědeckém slova smyslu, tedy ani ne koncentrace psychologické; má na sobě pouze zdání, analogou koncentrace psychologické.

V podstatě však jest život dítěte před počtem školní povinnosti provázen koncentrací mechanickou v pravém slova smyslu.

O koncentraci mechanické však jest už známo, že vlastně není žádnou spořádanou methodou, nýbrž pouze analogií metody koncentrační, potrhaným řetězem nejrůznějších článků, pytle, jenž naplněn jest věcmi všeho druhu, „jak se právě na manu ly“. Při tom třeba vždy míti na paměti, že představy tyto jsou nejasny, neurčity, kusé a poznatky úryvkovité; pouze znaky nejintenzivnější vynikají jasněji.

Poněvadž čítanka jest sama o sobě také takovým řetězem potrhaným, resp. pytle nejrůznějšími věcmi naplněným, hodily by, se na první pohled obě tyto věci k sobě: dětská mysl a pennsylvanská čítanka. A p. autor článku myslí, že to tak býti musí, „aby přechod nebyl náhlý“. Toť kluzký okraj, jenž uvádí nohy na cestu nepravou.

Má-li dítě v hlavě vlastně chaos, zmatu a k tomu přijde nový pytel chaosu, zmaty, jak veliká je potom všechna ta zmata dohromady!

Správný názor jest tento:

Když dítě přijde se svým pytle chaosu do školy, učitel musí pytel předně otevřít; potom věc za věcí z něho na denní světlo vytahovati, na vše strany obracet, opravovati, doplňovati, ucelovati a na správné místo dle zásad koncentrace logicko-psychologické ukládati.

Tato operace nesmí se dít zároveň s jinou operací, kterou chce učitel dítě vpraviti do rozumu a paměti představy zcela nové! Tím by zmatu v pytle rozmnožil a stalo by se mu jistě, co se děje v Pennsylvanii podnes, že by totiž učil čtení a psaní 4 až 5 let, jak tomu bylo i v samé Francii před 200 let.¹⁾

¹⁾ C f. J. Býňov „Církev a škola“.
„Th. et Ph. Dr. Sv. Jean de la Salle.

ILJA.

Divadlo a mládež.

Divadlo má býti ústavem výchovným, má utvrzovati charaktery v dobrém, vybízeti k následování ušlechtilých povah a v odpor uváděti u posluchačů ty, kteří nežijí v souladu se zákonem božským i lidským.

Má v jisté stránce divadlo podobnost se školou, ale může býti zváno ústavem vychovávacím jenom tehdy, když poslání své zdárně plní, kráčí-li za vytčeným cílem také po stránce mravní vedle výchovné a zábavné.

Divadlo jest zřízeno ku vzdělání, jest doplňkem školy v mnohém směru, potom také k osvěžení po těžké práci. Proto není podivno, že zvláště v neděli odpoledne rádi rodičové navštěvují divadelní hry a běrou své děti s sebou!

Vidíme-li řadu kučeravých hlav, červených tváříček a slyšíme-li plno dětského smíchu a plesu v hledišti, loudí se nám řada otázek v mysli. Zda hry jsou mladistvému věku přiměřené, zda neurážejí nevinných citů mládeže, zda neroznesou jejich vášně a lehce vznětlivý pud pohlavní!

Každá z těchto otázek jest otázkou kardinalní, jež by měla tkviti na paměti rodičům než něco podobného učiní!

Jsou arcif různé výmluvy na př., že nemohou rodičové nechati děti své doma, leč taková výmluva není na místě.

Jako matka, když jde z domu, musí se postarati, aby se jejím dětem ničeho nestalo, tak se mají zbožní rodičové postarati, aby se ani v ohledu mravním žádná úhona s míst scenických dětem nestala.

Má divadlo mnoho na svědomí, erb jeho není čistý, to nemůže popřítí nikdo zvláště za našich dob. Divadlo nás neutvrzuje již v citech vlasteneckých, uvědomění národní v nás neprobouzí, ale jest ohradou, za níž číhá nepřítel, uchvatitel nejvznešenějších statků. Zvláště v neděli a svátek odpoledne zřítí jest v divadle plno dětských hlaviček kudrnatých, malých andílků a co se hraje? Co jiného než hra vypočítaná na široké vrstvy obecnstva, mnohdy frivolní opereta od židovských macherů. Opereta a nevinné dítě! Jaké to kontrasty! Nepáše se tím do nebe volající hřích? Nepohoršujte maličkých, ba, nebudete-li jako maličci tito, nevejdete do království nebeského!

Opereta není vůbec mládeži přiměřená, vždyť s lucernou jako Diogenes marně bys hledal nezávodnou hru tohoto genu. A stránka náboženská? Pozorujeme jen jak Turci uhájili čest svého náboženství. V Baku ohlásila operetní společnost, že vypravena bude opereta „Ráj Mohameda“. To však pobouřilo a urazilo náboženské citění mohamedánského obyvatelstva do té míry, že se mezi ním jevilo povážlivé hnutí. V den představení pak protestovali veškerí Mohamedáni se vzácnou jednomyslností proti hrubé urážce svého proroka a profanaci své víry operetkou tím, že nechali uzavřeny svoje krámy i obchody, shromáždili se v mešitách, kde konány slavnostní modlitby protestní a prosebné na zahlazení nepřátel prorokových. Vzhled města a tržiště byl zcela mimořádný. Protestní akce Mohamedánů působila velmi silným dojmem a divadelní správa rozhodla se vzítí „Ráj Mohamedánův“ s repertoaru (Č e c h).

Nyní vjijme se do našich poměrů, zda-li by nějakým jemnocitem dala se uněsti správa některého divadla a nehrála kus, který narážkami na náboženství jest prošpikován. Obyčejně jsou to narážky na náboženství katolické

a to stačí, aby se hrálo bez závady vše, pokud to slepotou stížená censura propustí!

„Tak svobodomyšlné listy doporučují pro venkovská divadla drama o 2 jedn. a 5 obr. pod názvem „Za pravdou“. Napsal Vít Valenta Roštinský. Hrdinou hry jest theolog, který z přinucení zbožné své matky se stane knězem, ale potom setká se s dívkou „svého srdce“, a tu se mu znechutí stav, trochu bojuje u sebe, pak svrhne násilím jho se sebe, vrhá se do veřejného života, aby si vlastní energií dobyl existence a splnil slib daný (V l a s t)“.

Venkovský lid se má chodit dívat na takovou hru? Ba, snad i školní mládež? Pak se nelze divit úctě ke kněžstvu, která byla kdysi ozdobou lidu venkovského!

Divadelní hra francouzská „Láska bdí“ hemží se ostouzením duchovenstva a když herec, jako kněz pronášel výrok z nauky náboženské nebo výrok Spasitelův — obecnstvo se dalo do smíchu! (H l a s L i d u).

Podle smíchu obecnstva můžeme v tomto případě směle souditi na jejich náboženské názory! A potom si vzpomeňme, což, mají-li tito lidé děti, jak je nabádají k výkonům náboženským? Sami jsou velice vlažní, ba ignorantní k věcem svatým a děti? Jablko nepadne daleko od stromu!

Skutečného zklamání jsme se dožili na prvním našem básniku, Jar. Vrchlickém, jehož hra „Láska a smrt“ staví kněze do nejnepříznivějšího světla. (H l a s L i d u) A to všechno si necháme líbiti, protože jak ve věcech politických, tak náboženských jsme velmi nesamostatní! To jest nejslabší stránka Čechů a katolíků zvláště!

„Brioux napsal hru „La Foi“ odehrávající se v Egyptě. Hudbu napsal Saint Saëns. Hra jest namířena proti katolickému kněžstvu v Paříži. Líčí se národ, jenž odvrhl pouta otrocká staré víry (!) a přiklonil se k novému náboženství lásky a rozumu. Provedeno toto dílo v Monte Carlu, což se zajisté hodí, alespoň když tam vagabundi probijí peníze, nebude je při tom novém náboženství svědomí tížit. Prožijí náboženství lásky a rozum pak usoudí — no, toť na snadě. K čemu jest Monte Carlo? (Z v o n r. 1909).

Professor středoškolský v Saské Kamenici Ohorn vyličil tak ostře mnichy v dramatu „Bratří sv. Bernarda“, že povstaly následkem toho demonstrace, když hra dávana v „Německém lidovém divadle vídeňském r. 1905. Sám nahlédl však ostrost líčení, a proto, aby zmírnil dojem, napsal „Opat svatobernardský“, kterážto hra jest méně protiklerikální! A lid přece chce dosti pepře a papriky!

Ruský spisovatel Leonid Andrejev napsal „Cirkevní klatba“. Hlavní osobou jest arcibiskup petrohradský, ruský, jenž dá do klatby nějakého odpadlíka. Líčí se v Rusku církevní trest, v němž osoba propadá klatbě. Jelikož se předvídá, že bude kus zakázán, přeložen do finštiny, aby se dostal na jeviště. (Z v o n). Takové hry, když vykonají okružní cestu, dostanou se i na sceny naše, aby se na nich diváctvo popáslo! A to si libuje! Proč? Což jste spadli s měsíce?

Probral jsem několik příkladů, kde jsem ukázal jaké nebezpečí hrozí mládeži při podobných představeních se stránky náboženské. A náboženství jest základem života bohumilého, šťastného! Stránka náboženská tedy není mnoho v divadle respektována, snad tedy jinak? Podíváme se tedy jen na jednu ještě, třebaš — m r a v n í a budeme sledovati, zda přispívá aspoň tato k zdatnému vývinu mládeže!

Sara Bernhardtová chtěla uvést na jeviště smutně proslulou „Salome“ Wildeovu, na jeviště naše se také dostala pro svou frivolitu. „Auktor pročetl ji hru a hned počaly zkoušky, strojeny dekorace, šity obleky a pod. Leč koncem června lord-komoří (náčelník divadelní censury) zaslal zákaz francouzského představení tohoto kusu v Londýně“. (Novoje Vrem“).

A v Rusku Puriškevič docílil zákaz Salome přes protesty veškeré intelligence!

Proč byla zakázána naskytá se otázka? Protože jest to hra plná lascivnosti, ale u nás se censura nepozastavila nad tím. Ta funguje jenom když ji někdo notně klepne přes prsty.

Francie zaplatila draze hraní her nemravných — totiž svým úplným mravním úpadkem. Náboženství vyhozeno ze škol, kněží posláni do ciziny, jmění jejich pobráno a stát, který sliboval lví část na pojištění lidu doplatil spekulantům ze svého, co stály výlohy režijní. Francie nemá kněží a nalezne-li se některý, jenž chce zesnulého katolíka doprovodit na hřbitov, nesmí se ukázati v průvodu oděn rouchy církevními . . .

Co Francii zůstalo, jsou jenom divadla hrající frivolní hry a přispívající k tomu netušenou měrou, že lidstva ubývá následkem výstředností dle úřední statistiky.

Divadlo podkopalo mravnost lidu, zhoubu přivedlo na celý národ, která v příští době může býti jednou z nepopíratelných příčin záhuby snad národa francouzského!

I u nás fedruje se největší část her divadelních se známkou francouzskou, chatrně přeložených! Záleží jen na návštěví, aby hlásalo, že hra provozována 200krát v „Comedii Francaise“, nebo v některém z divadel vídeňských. Než, mnoho se přehání. Když jistá hra se provozovala v Praze, hlásáno, že ve Vídni dosáhla 200 repris, zatím co v samé Vídni jsem téhož času seznal, že dosáhla zatím 160 repris. A tomu se říká reklama!

Nastane večer a u pokladen zříme lístek s oznámením, že všechna místa jsou vyprodána, zatím co u pokladny k stání tlačí se nadějně studentstvo, aby si zajistilo místo k sensační hře a la „Kouzlo valčíku“, kde řeší se po celé dva akty choulostivé thema zvláště pro jinochy a děvčátka dospívající nebezpečné!

Jest to podivné, že táhnou podobné hry, kde se svléká herec až do podvlíkaček jako ve Figarově svatbě (veselohra). A diváctvo se směje, tleská, zatím co herec, je-li jen trochu charakterní, sám se stydět musí!

Když buršáci v různobarevných cereviskách pořádali pověstný buml na Příkopech, kolem kasina, čeští studenti a obecnstvo to nemile neslo, úkosem dívalo se na německé provokatery, kteří si neváhali posilu zjednali z říše. To se dělo v neděli dopoledne a odpoledne titíž lidé se mačkali v divadle, kde se provozovala nesmyslná fraška se zpěvy od německé firmy. Ráno dělali vlastence a odpoledne tleskali německému výrobcí dramatických děl a la Hebelovi! Vedťe nyní mládež na takovou frašku, při níž zpěv hraje primněkdý i různé evoluce, jež stud dospělého zarážejí a hodí se spíše do chantánu. Toť pastva pro děti? Zajisté nikoliv! Vždyť dítě se na vše dívá, pozoruje i ty nejmenší momenty, pamatuje si to dobře. Ba, snad doma v prázdné chvíli bude napodobiti, co vidělo a tím si vše rozumněji uvědomuje. Proziřavější lidé ve Francii seznali jaký to by mělo vliv na mládež a proto v samé Paříži ustavil se výbor, který chce pořádati hry pro mládež a sice

poučné a mravné. Všechny hry rozpalující obrazotvornost a smysly dráždící jsou vyloučeny. Za to budou na jeviště předváděna zvířata živá a pod. Výbor již vyzval auktory, aby psali takové hry! (N á r o d n í O b z o r).

„Vůbec moderní kusy jsou toho druhu, že srdce diváků rozšiřují, že v nich budí tužby do nesmírna, do závratna, a že diváci toho druhu odcházejí svrchovaně rozechvěni. Kusy ty na pohled luští problémy života, nejčastěji problémy lásky af již volné či nevolné, šťastné či nešťastné a diváci dychtí po rozuzlení. Když opona spadne na konec a odcházejí a mají ku problému norozřešenému deset problémů a záhad nových“.

„V Praze žila Anička, velmi spořádané děvče. Přišla z venkova. Vyučila se šití a dostala se do předního modního závodu; pro svůj vkus a uhlazenost brzy postoupila na přední místo. Měla 140 K měsíčně a celé zaopatření. Kostelu odvykla, za to přivykla divadlu. Divadlo bylo jejím jediným potěšením. A konec? Zatřelila se na Olšanech ve stáří 26 let. Zanechala dopis matce a bratrovi: Musím skončit! Život mne omrzel! („M ě s í č n í v ě s t n í k č e s k a t. o s a d“). Nuže, kdo jest vinen? Divadlo dovršilo zhoubu!

Můžeme říci, že divadlo ani po stránce náboženské, ani mravní nepřispívá k zdárnému vývoji mládeže. Po stránce mravní nemá mládež patřiti na hry, na př. „Praha ve dne, v noci“, nebo „Niniche“, kde dáma se prochází v koupacím trikotu.

Zvláště mají mládeži zůstatí operety neznámý, na př. i Auberův „Fra Diavolo“, „Prima balerina“, „Neviděli jste Bobeše“ (specialita dle vzoru francouzského, jako původní věc zdomácnělá na jednom z pražských, předměstských divadel), „Modell“, což hraničí v jistém momentu až za vkus, „Páni od Maxima“, kterážto hra si může směle podati ruce s populární „Veselou vdovičkou“.

Jest tedy žádoucno, aby rodičové dříve než vedou své děti do divadla přesvědčili se nějakým způsobem zda hra není závodnou, aby jednou nedělali si výčitky, že přispěli hřivnou ke zkáze své vlastní krve. Co jen pokazí svět, chcete rodičové k tomu spolupůsobiti? Jistě ne! A to by se stalo, kdybyste nedbali slov dobře míněných! Buď bude dítě nevinným a mravným, nebo zkaženým a nemravným! Jedno z dvojího. T e r t i u m n o n d a t u r !

Jest to ve vašich rukou! Volte!

Budoucnost ukáže vaše snahy!

Kdo zvítězí? Kristus nebo Belial?

P. F. MLÉČKA, katecheta.

Psychologická metoda při vyučování náboženství.

(Dokončení.)

¶ Vada tato vyplývá ze základního principu meth. psychologické, drží se totiž přesně zákonů psychologických. Co nejvíce zasluhuje výtky je, že meth. psych. nebere žádných ohledů na katechetickou tradici, nýbrž, že si počíná, jakoby zde ještě nic nebylo, jakoby se muselo začít ab ovo, jakoby zde ne-

byla již řada důkladných paedagogů (Overberg, Gruber, Mey, Jungmann atd.), kteří vlastně byli průkopníky této metody.

Konče, dovolávám se zkušeností nabytých s touto methodou, že totiž hodina nábož. dostává jí zase více náboženského posvěcení, že není jen hodinou vyučovací, nýbrž vždy též hodinou povzbuzení. A naší zásadou na vyučování nábož. musí se státi: Ani hodiny, v níž by cit a mysl nebyly uvedeny do činnosti. Nevelký rozdíl budíž mezi hodinou náboženství a mezi exhortou!

Katecheska o pohoršení.*)

(5. škol. rok.)

Příprava. V pátém přikázání B. se zapovídá škoditi sobě nebo bližnímu na těle nebo na duši. Učili jsme se, kdo škodí sobě na těle, kdo škodí bližnímu na těle. Ale jak může někdo škoditi bližnímu na duši? — Představte si, že někdo z vás by si vyjel na lodi na velikém jezeře. Na místě, kde je největší hloubka, uchopí tě lodník, co tě veze. Ty se bráníš rukama, nohama, ale marně. Nemilosrdný muž hodí ti provaz kolem krku, přiváže naň ohromný kámen a hodí tě do hlubiny. Kámen tě stáhne do hlubiny a ty se utopíš! Hrozná to smrt! — A takovou smrt zaslouží každý, kdo dává bližnímu pohoršení. Slovu tomu musí se rozuměti! Pohoršovati někoho neznamena někoho zlobiti, nýbrž učiniti někoho horším, svěsti ho ku hříchu. A o tom se budeme učiti.

Cíl. Ukážu vám: jak hrozným hříchem je pohoršení. Znáte z bibl. dějepravy příběh o zmužilém starci Eleazarovi.

I. Podání (názor.) Král sýrský Antioch dobyl Jerusalema a chrám zrušil. On chtěl národ židovský odvést od pravého Boha a svěsti k modlářství. Knihy zákona Božího dal roztrhati a spáliti a přikázal, aby každý, kdo nechce usmrcen býti, jedl vepřové maso; to mělo býti znamením, že odpadl od víry. Bohužel, mnozí v této těžké zkoušce neobstáli. Z hříšné bázlivosti zapřeli svou víru. Ale mnozí zmužile vytrvali a volili raději umříti, než by přestoupili svatý zákon Boží.

Mezi těmito byl ctihodný stařec, 99 let starý, jménem Eleazar. Tomu otevřeli násilím ústa a nutili jej, aby jedl vepřové maso. On ale volil raději slavně umříti, než-li v hanbě žíti. Někteří přátelé jeho chtěli ho zachrániti; na chvílku odvedli ho stranou a řekli mu, že přinesou maso, které by směl jísti. I prosili ho, aby se jen tak dělal, jakoby vepřové maso jedl. Ale Eleazar nerozmýšlel se dlouho, nýbrž řekl odhodlaně: „Nesluší se na mé stáří, abych se přetvařoval! Kdybych to učinil, myslela by mládež: stařec Eleazar stal se pohanem! A co by mi z toho bylo, kdybych nyní ušel mukám lidským? Ruky Všemohoucího bych neušel ani živ ani mrtev. Proto statečně podstoupím smrt pro svaté a vzácné zákony a mládeži zanechám hrdinský příklad!“

Po těchto slovech vedli ho na smrt. A když ztrýzněn jsa a mnohými ranami ubit již blízko smrti byl, tu povzdychl: „Pane, ty víš, že to rád trpím, protože se tebe bojím!“ Pak dokonal a celému národu zanechal krásný příklad hrdinské mysli a statečnosti.

II. Vysvětlení. 1.) To byla krásná smrt! hrdinská smrt! El. ztratil život časný, ale získal život věčný. Po krátkém utrpení, věčná radost. Co

*) H. Stieglitz: Ausgeführte Katechesen über die Sittenlehre.

chtěli jeho přátelé? Aby se dělal jen, jako by jedl maso vepřové. Ale to bylo modlářství a to je hřích proti víře. Přátelé chtěli El. svěsti ke hříchu. To bylo pohoršení. — Bližnímu dává poh., kdo ho úmyslně ke hříchu svádí. (Na tabuli.)

2.) Ale myslíte si, že by stařec El. skutečně byl poslechl a jedl. Jaké by to mělo následky? On by byl na věky zavržen a mnozí z nár. žid. byli by ho nápodobili a byli by odpadli. Co by si řekli? Když stařec El. to učinil, můžeme my také. Jeho špatný skutek byl by zavalil mnohým příležitost ke hříchu. — Ovšem mohl se vymlouvat El.: to já jsem nechtěl, aby druzí též hřešili, ale to si mohl mysliti, že druzí ho budou následovat. Bylo by to tedy jeho vinou. Neboť: bližnímu dává poh., kdo mu vlastní vinou slovem nebo skutkem zavdává příležitost ke hříchu.

Takové pohoršení nechtěl st. El. za žádnou cenu dáti. Proto krásně řekl: „Chci statečně zemřít a mládeži zanechat hrdinský příklad.“ (Tím by byly otázky v našem katech. vyčerpány. Katech. Deharbův má ale ještě o ovoci pohoršení: Co nás má odstrašovat od poh., co praví Kr. P. o poh., co musí činiti, kdo bližnímu na duši poškodil?)

3.) (Ovoce pohoršení.) a) Nyní vidíte jasně, jakým hříchem je pohoršení. Ale chci vám to ještě lépe ukázat. Kdo byl prvním svůdcem, který naše prarodiče svedl? Dábel to byl. On obelhal, oklamal prarodiče a svedl je ke hříchu. Oloupil je o to nejdražší, o milost B., a tak jejich duše zavraždil! P. J. proto praví: „Dábel byl vrahem od počátku“ (Jan 8. 44.) Čím byli oni přátelé El., kteří ho ke hříchu sváděli? Pomocníky ďábelskými a vrahy duší. A může býti něco horšího, než býti pomocníkem satana a vrahem duší? Uvažte, jak drahocennou je duše lidská! Ona je obrazem B., na ní lpí krev J. Kr., neb on ji svou krví z pekla vykoupil. Od pohoršení má nás odstrašovat myšlenka, že pohoršitel je pomocníkem ďábla, který sváděním ke hříchu vraždí duše, které P. J. svou krví vykoupil!

b) To nejhorší teprve přijde. Kdyby El. skutečně se byl stal modlářem, byl by snad jediného svedl? Nikoliv! Mnoho set lidí bylo by ho následovalo. Zde vidíte, že pohoršení je jako nakažlivá nemoc. Jediný svůdce může tisíce duší pokaziti. Nebo vzpomeňte si na lavinu. Napřed je maličká, pak větší a větší a na konec ohromná spousta sněhu ničí skály a stromy a často celé osady. Tak i svůdce, pokušitel. Hrozné následky poh. měly by každého od poh. odstrašiti.

c) Proto není ovšem divno, že P. J. jednou řekl hrozný výrok: „Běda člověku, který dává pohoršení!“ A jindy řekl: „Kdo by pohoršil jedno z maličkých (nevinných) těchto, kteří ve mě věří, tomu by lépe bylo, aby žernov osličí zavěšen byl na hrdlo jeho a on pohroužen byl do hlubokosti mořské.“ — Kdo jiné ke hříchu svádí, ten měl by býti s ohromným kamenem na krku hosen do hlubokého moře, aby vůbec již ani na povrch nevyjel; neboť není hoden, aby země ho nosila! Slyšíte? To praví P. J., ten dobrý a vždy tak vlídný P. J.!

4. S m í r p o h o r š e n í. Kdyby byl El. skutečně zhřešil, jak by byl musel hřích ten odpykati? Nejprve by byl musel onoho hříchu litovati. To by ale nestačilo! On by byl musel svou vinu veřejně před lidem vyznati a

všechny odprostiti. Nebof veřejné pohoršení musí veřejně býti pykáno. Kdo tedy bližnímu na duši uškodil, musí nejen hříchu litovati a z něho se vyznati, nýbrž musí též způsobenou škodu zase napravit. Ale jak těžko je takové pohoršení napravit! Proto volá P. J.: „Běda člověku, který dává pohoršení!“

Shrnutí. Pohoršovati znamená duše vražditi. Kéž tedy nedáte nikdy pohoršení. Vzorem budiž vám stařec Eleazar. Kdo škodí bližnímu na duši? Pohoršením se prohřešuje a) kdo svádí ke hříchu, b) kdo dává špatný příklad. Co nás má odstrašovati od pohoršení? Co praví Kr. P. o pohoršení? Co musí činiti, kdo bližnímu na duši uškodil?

III. Užití. 1.) Pohoršení bylo vždy na světě. Již Písmo sv. vykládá o pohoršení. Putifarka chtěla svěsti Josefa. Josef ale utekl před ní jako před jedovatým hadem! Dobře tak udělal! — Ctnostnou Susannu chtěli dva starci svěsti, ale ona za žádnou cenu nechtěla zhřešiti před Pánem Bohem. Král Nabuchodonosor chtěl 3 mládence svěsti k tomu, aby se klaněli modle na zlatém sloupě. Oni ale raději dali se uvrhnouti do peci ohnivé. P. B. je zázračně zachránil.

2.) Svět je dosud plný pohoršení. Někdo dělá si smích z nábož., sv. zpovědi, z docházky do kostela, nic mu není svatým . . . To je svůdce. Vyhýbejte se mu! Někdo co chvíle zakleje! Druzí to slyší. Napřed se nad tím pozastavují, ale pak sami klnou. Ten jim dal pohoršení. Proto s ním nemáte choditi. Někdo mluví neslušné, škaredé řeči . . . Tomu se vyhýbejte: Ten je nebezpečnější než jedovatý had. Někdo dělá neslušné věci. On říká! „To nic není! Druzí to dělají také!“ Nevěřte mu! Tak to dělal ďábel také. On je lhář, podvodník, svůdce!

3.) Některé noviny den ze dne dělají si smích z katolíků a církve sv. Ty noviny nemají síle jazyka a nemohou mluvit, ale přece sta a sta svedou a připraví o víru. Nečtěte takových novin! — Je neděle. Jeden žák praví k druhému: „Pojď, půjdeme na konvalinky, na jahody a nepůjdeme do kostela.“ Víte, co řekl P. J. ďáblu, když ho pokoušel? „Odejdi satane!“ Řekněte i vy tak špatnému spolužákovi!

4.) Což děti, nesvedly jste ještě druhých ke hříchu? Své bratry, sestry, spolužáky? Neodloudily jste od kostela v neděli? Neučily jste je krásti? „Tak to musíš udělat.“ Nenaváděly jste ke lži? „Tak to musíš říci.“ „Ať to neříkáš doma!“ — nebo neučily jste něčemu neslušnému druhé? Nedělejte to vícekrát! Nechcete přece býti pomocníky satana! A stalo-li se tak, pak řekněte tomu ubohému svedenému dítěti: „prosím tě, nedělej to více, vyzpovídej se upřímně z toho!“

5.) Nesvedly jste druhé špatným příkladem? Jak často! Některý žák co chvíle zakleje. Neposlouchá maminku a vzdoruje jí. Mladší bratr to slyší a vidí — a dělá to také tak. Kdo je tím viněn? Některý žák vzdoruje ve škole. Ten dává špatný příklad druhým! Udělaly jste to také někdy? Zpytujte své svědomí! Litujte toho a více to nečiňte!

6.) Nedejte se nikdy svěsti od bratří neb kamarádů nebo od dospělých! P. J. sám vás varuje: „Varujte se falešných proroků, kteří k vám přicházejí v rouše beránčím, ale uvnitř jsou vlci hladoví!“ Ano, tak to bývá. Kdo svádí ke hříchu, ten pěkně a přívětivě mluví, jakoby byl beránek; ale uvnitř je plný zlého jako dravý vlk a chce nás jen zničit!

FR. VŠETEČKA.

Čtème časopisy missionářů.

Bychom vyučovali zajímavě, ohlížíme se často po pramenech, jež by nám poskytovaly zásobu nových příkladů a zkušeností. Na jeden takový pramen, odkud asi málokterí čerpají, chci čtenáře tohoto listu upozorniti.

Jsou to zprávy missionářů uveřejňované v časopisech společnostmi missijními vydávaných.

Jest podivno, že veřejnost (mám na mysli t. zv. intelligenci) tak málo o katolických missionářích a jejich díle ví a jejich zpráv tak málo sobě všimá. Naproti tomu cestovatelé laičtí (jichž zásluh nijak nechci podceňovati,) bývají velikou pozorností zahrnováni, jejich spisy kupovány a čteny, jejich přednášky navštěvovány a dlouho zůstává v paměti posluchačů co ten neb onen zajímavého pověděl.*)

Velkou cenu mají jisté zprávy mnohých cestovatelů z povolání, ale nemění cenu mají zajisté i zprávy missionářů, kteří kraje, o nichž mluví, nejen prošli, neb se v nich nejenom delší neb kratší dobu zastavili, nýbrž stále v nich žijí, znají dokonale řeč lidu, žijí s lidem v nejužším styku, požívají jeho důvěry, mají potřebnou vědeckou přípravu, mají ku bádáním dosti času, nelze také pochybovati o jejich věrohodnosti a poctivosti zpravodajské. Nad to jsou missionáři i tam, kam noha jiného cestovatele snad dlouho ještě nevkročí.

Kdo všechno toto řádně uváží, rád se od missionářů dá poučiti.

Znám jistého mladého učitele, který se obírá z vlastní záliby podrobnějším studiem Afriky. Vypůjčil si ode mne celou řadu spisků missionářů vydaných. Ujišťoval, že se nikde jinde tak rozmanitých a zajímavých zpráv o svém zajímavém předmětu nedočel.

Načrtnu krátce, pro které učebné předměty lze čerpati hojnost látky z listů missionářských.

Na prvním místě uvádím zeměpis. S velikou zajímavostí vypravují missionářů na př. o cestách z vlasti do daleké ciziny, po železnici, parnicích, lodičkách z kmenů vytesaných, nosítkách, pěšky, v horách, bažinách, pralesích, pouštích

Pro pojednání národopisná nalezne čtenář popisy dědin, měst, obydlí řečí, zvyků, slavností, zábav, bojů cizích národů . . .

Přírodopisné otázky o zvířené, bylinstvu a nerostech lze snadno na základě oněch časopisů sestavovati. Také o polním hospodářství a zahrádnictví lze dle nich zajímavě promluvit a ukázati, jak rozdílné podnebí má vliv na druhy plodin, jich vzrůst, způsob práce a dobu setby i žně.

*) Zjev ten si vysvětluji jednak moderní nechutí intelligence ku katolickému náboženství vůbec a tudíž i ku kněžím v missiích pracujícím, jednak tím, že moderní cestovatelé missionáře v cizích zemích ignorují, o jejich díle se nestarají a proto o nich ani ve vlasti nemluví, nepíší. Byl jsem kdysi při přednášce jistého vynikajícího českého cestovatele, jenž se zmínil o výborných vlastnostech a působení jistého missionáře v Číně, ale hned dodal: „To jest ovšem missionář protestantský!“ Lid čte velmi rád zprávy missií, jak tomu nasvědčuje veliká rozšířenost časopisu Echo z Afriky. Emil Holub píše o missionářích s úctou.

K výkladům o průmyslu hodí se popisy dílen, kde učí missionáři svoje svěřence všem téměř řemeslům a zručnostem počínaje od nejprostších — po dílny fotografické a tiskárny.

Povzbuzujících příkladů neohroženosti, chladnokrevnosti, rozvahy a svépomoci ve chvílích rozličných nebezpečností podává život v missiích hojně.

Chce-li dějepisec znázorniti působení klášterů v šerém dávnověku a jich kulturní význam, sotva asi bude moci učiti lépe a pochopitelněji, než bude-li vyprávěti, jak se missionáři v pustině usazují, lesy mýtí, chýže stavějí, kostely a školy vedle sebe budují, nemocnice zřizují atd. Fotografické snímky*) budou mu při tom výmluvným dokladem.

Jazykozpytce budou zajímati podivné útvary jazyků národů nekulturních. Děti rády uslyší, přečte-li se jim na př. dopis dítěte missionáře v kostrbaté mluvě africké, která s našimi jazyky nemá nic společného.

Katechetovi*) možno četbu zpráv missií zvláště vřele doporučiti. Nalezne tam:

1. Mnoho příkladů k objasnění svých výkladů a to i v takových věcech, k nimž v našich krajinách těžko příklad ze života lze nalézt: na př. křest žádosti, krve, udílený laikem, biřmování udílené knězem a pod.

2. Příklady povzbuzující: k horlivosti v plnění náboženských povinností, k poctivosti, pravdomluvnosti, útrpnosti, spokojenosti s málem . . .

3. Vhodná vypravování k osvěžení dítek ve chvílích, kdy potřebují krátkého odpočinku. Na př. o hrách a zábavách mládeže v cizích krajích, žertovné příběhy o jaké i v missiích není nouze.

Obtíže, s jakými musejí missionáři zápasiti, budou křesťansky smýšlejícímu učiteli povzbuzením, by neklesal na mysli v poměrech našich, které jsou sice zlé, ale daleko nedostihují nesnázi, jež se stavějí v cestu missionářům.

Časopisy missijní jsou ovšem cizojazyčné, až na „Echo z Afriky“, které vydává „Družina sv. Petra Klavera pro africké missie“ v Praze (stojí 1 K 30 h). Není mezi missionáři Čechů. Polských časopisů jest více. Komu by bylo milo polský časopis missijní si opatřiti, snadno mu zjedná informace Benediktinská tiskárna v Brně, která ochotně všechny časopisy vůbec opatřuje.

Kdo chce, může se tedy četbou takovou přiučovati cizím jazykům.

Některé z těchto časopisů uveřejňují zprávy z missií nikoliv v soustavných člancích, nýbrž toliko ve formě dopisů missionáře evropskému ústředí, v nichž není úmyslu bavití neb poučovati čtenáře, nýbrž podávati hlavně zprávu o úspěších na poli missijním. Jsou to tedy jakési úřední zprávy

*) Družina sv. Petra Klavera vydala mnoho pohlednic z Afriky. Objednávky přijímá její filiálka v Praze, Hradčany 33. Bude-li poptávka čilá, budou jistě vydány tyto pohlednice s českými nápisy. Dosud byly asi pouze německé k dostání v Solnohradě. Též zástupce missií Trappistů mariannhillských v Linci, Steingasse 23 dodá krásné pohlednice.

**) Ponechal jsem úmyslně až na konec, by se nikdo, čta nápis a počátek, článku nedomníval, že se jedná pouze o něco, co se týká vyučování náboženství a co pro světového učitele nemá významu.

k nimž zmínka o životě, osudech, radostech i útrapách jest toliko mimochodem přidána. Takové články mají za úkol mimo informaci úřední také agitovati pro missie mezi čtenářstvem a zjednávatí hmotnou podporu. Tímto směrem se nesou časopisy „Družiny sv. Petra Klavera“, t. j. již jednou uvedené „Echo“ (vydávané skoro ve všech evropských jazycích) a německá zajímavá „Kleine Afrika-Bibliothek“ (vychází měsíčně v Solnohradě a stojí 1 K). Kdo chce číst krásná vědecky psaná pojednání po missiích ze všech končin světa zvláště z Číny a Japonska, nalezne je v Herderově*) časopise „Die Katholischen Missionen“. (5 K 40 h). Ve Vídni vychází také veliká vědecká revue „Anthropos“, vydávaná misijnáři asi čtyřikrát do roka a přinášející důkladné práce ethnologické a linguistické (národopisné a jazykozpytné). Články jsou psané německy, francouzsky, italsky a anglicky. Stojí 20 K. Vydavatelem jest „Lvova a Görresova společnost“.

Kdo chce mítí laciný, pěkně ilustrovaný list, nechť si opatří z Lince „Vergissmeinnicht“, vydávaný natalskými Trappisty (1 K 50 h), kteří tamtéž vydali skvostný slavnostní spis na oslavu svého pětadvacetiletého působení v Africe**), opatřený nádhernými a velmi četnými fotografiemi (v ceně asi 5 K).

Kromě toho doporučuji turistům návštěvu sbírek přírodnin a zajímavých věcí z missií afrických v Linci v zastupitelství Trappistů a v Maria Sorg u Solnohradu***) kde jest ústředí „Družiny sv. Petra Klavera“).

VERITAS.

List ze Slezska.

Ústřední jednota českého učitelstva slezského konala na sklonku r. 1909 valnou hromadu v Orlové, jakožto v sídle nejmladší jednoty okresní. Z projednaných tu otázek vytknouti dlužno 2 návrhy.

1. Spolkový orgán vylučíž vše nepokrokové ze svého obsahu.
2. Stát převezmiž přenesené právo jmenování učitelů.

Vida tu zaslepenost! Nemusím dokládati, že oba návrhy podány se strany „mladších“. Narazily ovšem na odpor zkušenějších a tak nedošly dosud přijetí.

Presenční právo státu!

Ať vezmeme věc s které strany chceme, nedojdeme k důvodům pro tento požadavek!

Odkud vznikl? Z nespokojenosti jednotlivců, kteří při obsazování toho kterého místa byli pominuti. To se ví, že každý pominutý vidí se zkrácen a nikdy neuzná šťastného soka za zaslужnějšího, schopnějšího a volbu za správnou.

Nebylo v tom ohledu v učitelstvu úplné spokojenosti, dokud obce samé měly právo presenční, není jí, když o definitivě rozhodují okresní i zemské

*) Videň I. Wollzeile 33.

**) Opatství Marriannahill založeno zemřelým m. r. P. Fr. Pfannesem.

***) $\frac{3}{4}$ hodiny od nádraží solnohradského.

úřady. Ještě se tedy věří v neomylnost státní byrokracie! Naše české státní úřednictvo má sice o spravedlnosti vysoké byrokracie státní své přetrpké zkušenosti, když vidí, jak jeden protežovaný Němec nebo renegát přeskočí třeba 20 starších a záslužnějších i jazykově schopnějších čekatelů českých, ale to ovšem navrhovatelům „presenčního práva učitelského státu“ nevadí.

A zač má se státu tohoto presentu dostati? Naše státní správa má sice miliony daní zemských na všelike věci i koňské dostihy, turistické libůstky německé i kluziště něm. nacionální v Opavě, ale na vydržování školství obecného nemá halíře, to ponechává zemím a obcím, aby tyto věděly, jak draho jim to učitelstvo národní přijde a jemu každou chvíli to daly „po lopatě“. Zač tedy to presenční právo státu? Zač tento present zdarma na útraty poplatnictva? Je někdo tak naivním, že by mohl věřiti, že státní byrokracie, která už beztak na učitelstvo české pohlíží z patra, učitelstvo uspokojí?

A konečně: Nemyslí jistí mladší učitelé, že při obsazování učitelských míst dlužno po právu přihlížeti i k právu rodičů? Jest právem rodičů, zajímati se o osobu i povahu toho, kdo chce býti vychovatelem jich dětí, neboť není učitelské místo pouhou kořistí pro uchazeče!

Známe na Těšínsku učitele, proti jichž dosazení brání se obce zuby nehty a — právem. Nebo učitel, který pod „rouškou pokroku“ šlape smýšlení a přesvědčení lidu, seje jen nedůvěru, již pak splácí se své strany vzdory všelikými. Jen náš silník mohl by žádati, by presenčním právem státní byrokracie — obcím našim cizácké — obcím vnucování byli za vychovatele mládeže osoby nesympatické, protivného smýšlení.

A přece tento požadavek činí lidé za patentované svobodo-myslníky se považující. To se ví: žádají svobodomyšlnost jen pro své osoby, násilí však pro jiné! — A druhý návrh. Více pokrokovosti ve spolkovém orgáně „Věstníku školském“. Nevíme sice, co tu dosud bylo nepokrokového, ale víme, že list onen obsluhují nejideálnější učitelé, kteří přes jiné práce ještě vždy najdou čas na orgán spolkový si vzpomenouti. Víme však také, že frázovitý požadavek pokrokovosti je dnes na mnoze vypočten jedině na pouhý flanc na venek, aby frázistovi dodal nimbu jistě povýšenosti duševní, nic více!

Jak vážně takové pokrokové fráze a hesla dlužno bráti, o tom měli jsme v poslední době odstrašující příklad na jistých žurnalistech, z nichž aspoň jednoho tu předvedu:

Byl odchovancem vyššího gymnasia v O. a nedošed cíle, dal se na žurnalistiku. Jako takový, házel všude tituly „klerikál“, „zpátečník“, „šosák“ a p., psal divadelní kusy, básně a povídky plné moudrosti, články o spořivosti, hospodářství a povznesení národnosti; vtíral se do společnosti jiných, ať vítán nebo ne, pletl se do všeho, děláje všude pionýra pokroku. To vše hubou a brkem. A život jeho? — Oblekem i způsoby svými připomínal pravé gigerle. Maje se za genia osvěty, nosil dlouhé vlasy, pral a rval se po venkovských hospodách s pijany, obtěžoval kde kterého známého dotěravými žádostmi o půjčky jdoucí hned do set, ovšem ku splácení — na setkání v nebi. I jiným špinavým způsobem opatroval si peníze, že hrozila z toho veřejná ostuda. Nejpokrokověji však se zachoval v čas voleb zemských. Osoby jednoho tábora klamal svým smýšlením, lákaje na nich půjčky a podpisy na směnky. Když dosáhl svého, za zády svých přátel agitoval proti nim a pro stranu protivnou,

za níž by se byl nohy uběhal. Ošklivo jest uvéstí všechny praktiky jeho. Musel býti z kraje vykopán, aby s ostatními jemu podobnými neotravoval poměry veřejné.

Ale pokrokářské kruhy v Místku a Ostravě jej omlouvaly „toť maličkost“, měl malé příjmy (110 K měsíčně a byl sám) a agitace jsou agitace. Ale občanstvo soudilo správně a odkoplo rozhorčeně pokrokářské tluchubařství a bezkarakterní darebáctví. Ti „zpátečníci“ a „šosáčtí konservativci“!

ROZHLEDY.

Rozhled světem.

—m— **Výsledky laické morálky** ve Francii charakterisoval předsedů „Académie des sciences morales et politiques“ v poslední valné schůzi do-slovně takto: „Zločinnost mládeže, která při stále klesajícím počtu porodů roste, stala se rakovinou Francie. Noviny potřebují denně celé sloupce, aby čtenářům vylíčily vraždy a zločiny dne, a když zločinec je dopaden, pak seznává v něm policie obyčejně mladíka — ano děcko.“ A u nás toužebným idealem našich paedagogů je též výchova bez náboženství. A aby toho spíše docílili, proto vyvolávají zúmyslně „konflikty“ mezi vědou a náboženstvím a obzvláště špiní vyučování náboženství, kde a jak mohou.

Španělští biskupové podali předsedovi ministerskému velký rozklad, v němž protestují proti „laické škole“, kterou ministerstvo dovolilo jako neutrální vedle náboženské školy. Dovození důležitosti náboženské výchovy a škodlivost protináboženského ustrojení mladých myslí, jaké zamýšlí škola laická! Poukazují na výroky francouzských vychovatelů z laických škol, kteří (insp. Dequaire Grobel) zřejmě odmítají výchovu neutrální jako neúčelnou a naléhají na cílevědomou výchovu proti katolicismu.

Rostoucí zločinnost dětí v Itálii. V Itálii jest skoro třikrát více dětí trestaných pro zločiny, než ve státech jiných. Nejhubě jest na italských ostrovech, kde jest zpusťlost dětí ještě větší, než na pevnině. Snad také velká bída a chudoba obyvatelstva tamnějšího k tomu přispívá měrou velikou, takže o dětech těchto ostrovanů platí v plném znění slova Viktora Huga: „Jsou sirotky, třeba mají rodiče.“ Zločinnost nedospělých stále stoupá. V roce 1890 bylo 30.000, 1894 35.600, 1895 39.109, 1896 21.605, 1898 44.043 trestaných dětí. Dnes bude jich již přes 60.000. Také známka pokroku ve svobodné Itálii!

—m— **Péče o zanedbanou mládež v Prusku** vyžadovala dle právě vydané statistiky ministerstva vnitra za r. 1907 — 8·25 mil. marek (1906 7·5 a 1905 6·75 mil. marek). Stát platil 5·5, spolky 2·75. Hlavní příčinou zpusťlosti mládeže shledán byl alkohol. Mezi chovanci bylo mnoho škole odrostlých, více školou povinných a dokonce i několik ještě do školy nepatřících dětí, které byly oddány pití. V 1077 případech byly rodiče (853 otců a 224 matek) alkoholiky. Tato neřest byla v 83 případech ve spojení s nemravností, v 75 případech s nemravností a vyhybání se práci, v 364 ve vyhybání se práci. Uváží-li se, že poslední obě neřesti jsou následky alkoholu, tu viděti, kam nasaditi páku, aby se předešlo zkorumpování lidstva!

Učitelstvo vídeňské a volná škola. Tři učitelé vídeňští členové „volné školy“ a sice nadučitel A. Schopf, odborný učitel J. Junga a odborná učitelka M. Anselmova dostali v sobotu od c. k. okresní školní rady obžalobu, ve kterém se jim sděluje, že bylo proti nim zavedeno disciplinární vyšetřování, poněvadž okresní školní rada prohlašuje za neslučitelné, aby učitel příslušel spolku, který agituje proti říšskému zákonu školskému. Současně byli všichni tři učitelé vyzváni, aby do 8 dnů buď ústně nebo písemně se ospravedlnili. — Kdyby podobně se na Moravě zachovala nějaká okresní školní rada, obrátili by naši pokrokoví páni svět na ruby.

Zprávy.

Mimořádná valná schůze katol. spolku českého učitelstva v Přerově dne 13. února 1910. Valnou schůzi zahájil o 11. hod. dop. předseda posl. Kadlčák a uvítal zástupce klubu katol. národního posl. Valouška a j. zavítavší hosty. Omlouvá předsedu posl. dra Hrubana a četné členy spolku, zvláště členy brněnské.

Přikročeno ihned k pojednání „o našich stavovských požadavcích“, o čemž referoval řid. Mezírka. Poměry učitelstva jsou vážné, ale způsobem pokrokových učitelů mluvit nechce. Přeháněním se škodí a terror a mstivost odpuzuje. Chce mluvit s ideálního stanoviska. Úprava před 5 lety nedostačuje následkem znehodnocení peněz. Učitelům, kteří nemají soukromý majetek, nevede se dobře, jak řečník dovozuje na praktických případech. Srovnává dále poměry učitelstva s úřednictvem, které nemá akademického vzdělání a které může dospět i do VI. tř. dietní, což učiteli je nemožno. Učitel často má méně denního platu než dělník.

Návrh na úpravu dle čtyř tříd, který činí učitelstvo je odůvodněný. To třeba říci přes to, že uznat dlužno bídu zemských financí. Nevzrostl jenom rozpočet na školu, nýbrž ve všech oborech. Neudrží-li náklad na školství země pak aspoň ať část převezme stát. Vedlejší příjmy jsou manco stavu. Učitel, který nechce upadnout do dluhů, musí si vedlejší příjmy zjednávat. Dluhaře ovšem nemá řečník na mysli. Stav učitelský je poměrně mladý a proto si ještě nevydobył místa, jež mu ve společnosti patří. Lid práci učitele nevidí a proto neoceňuje. Co se týče poměrů učitelstva venkovského a městského, pak učitelstvo venkovské je na tom potud hůře, pokud výchova dětí v městě ho stojí mnohem více, než učitele městského. Pro učitelstvo fakticky je třeba něco učinit, buď ve formě čtyř tříd anebo výchovného přídatku pro děti. Práce pro lepší existenci učitelstva je práce i pro lepší existenci lidu.

Řečník kvituje s dikem přímá a poctivá slova dra. Hrubana. Je pravda, že nejdříve musí nastat sanace zem. financí a pak že je možna úprava platů učitelských.

Stanovisko „Hlasu“ a „Našeho Věku“ i kdyby bylo věcně správné nebylo taktické. Těchto slov užilo se proti spolku kat. učitelstva. Způsob, jakým pokrokářské učitelstvo vystupuje proti straně katol. národní třeba ovšem odsoudit co nejrozhodněji. Vypadá to jako smluvený manévr proti katol. spolku učitelskému. Myslí-li to t. zv. pokrokové strany s učitelstvem poctivě, to se ukáže nyní po přijetí pilného návrhu na sněmu. Řečník spoléhá, že strana katol. národní i vůči učitelstvu zachová se po právu a spravedlnosti. (Hlučný potlesk.)

Posl. Valoušek odmítá rozhodně výtky, jako by klub katol. národní byl proti učitelstvu. Dokázal to skutky a dokazuje to při každé vhodné příležitosti. Když jednalo se o zákonu Hauptovu, pak strana katol.-národní našla takové východiště, že provádějící se učitelky mohou býti spokojeny.

Ve škol. odboru posl. Kadlčák pohnul otázkou učitelských příspěvků rodinných, ale to se umlčuje.

Klub katol.-národní hlasoval však proti pilnosti posledního známého návrhu z odporu proti každé komedii. Proti nám letos je na sněmu šílený boj, dráždí nás, kde mohou. Ne prospěch země, ale ubití naše, toť hlavním cílem. A proto, když návrh byl přijat, zvolal jsem: „Comedia finita!“ Ti, kdož návrh podali, ho neprovedou. My tuto komedii spolu dělat nebudeme. Velká většina učitelstva snad prohlédla tuto hru. Jestli však učitelstvo neprohlédlo tuto přímo triviální komedii, pak je třeba učitelstvo litovat. Příležitost k důkazům, že chceme učitelstvu prospět se nám naskytnou. — Vážnější úprava platu letos jest naprosto vyloučena, i drahotní přídavek je letos dáti nemožno. Ohled na obyvatelstvo to nepřipouští. Strana naše, kdyby byla proti učitelstvu, mohla by propast mezi lidem a učitelstvem rozšiřovat. Ale ona taková není, ona učinila junctim mezi 35-letou službou a zrušením školního platu. Na učitelstvu katolickém jest, aby se nedalo zviklat pro každého rozumného průhledně sehranou komedií, aby v zájmu školy, učitelstva a křesťanských zásad vytrvala. Naši protivníci chtěli proti nám poštvat učitelstvo a tak připravit porážku, ale připravili nám vítězství, ježto na naši stranu přitlačili lid. My však nevyužijeme demagogicky této situace proti učitelstvu a škole, nýbrž ukážeme se stranou poctivou, stranou — která každému stavu dává, což jeho je. (Hlučný potlesk).

Posl. Kadlčák prohlašuje, že on hledí na svůj poslanecký úřad tak, že je nejprve zástupcem lidu. Dnes chce mluvit jako předseda katol. spolku učitelského a prohlašuje, že vždy se zastával a často i radikálně.

My nejsme ani žahavky ani teroristé, nýbrž vychovatelé lidu a vůdcové lidu a proto chceme jednati tak, jak tato postavení nám velí. My nepovažujeme učitelství za koryto a řemeslo, nýbrž za povolání ideální a my v ideální práci nacházíme odměnu za to, co společnost lidská někdy z neporozumění, někdy ze zlé vůle a někdy z nedostatku nám odpírá. My přijímáme za své požadavky učitelstva všeho, ale se způsobem vymáhání jejich nesouhlasíme.

Nevyhrožujeme, že z nás vyroste horší Ferrer, nýbrž poukazujeme na to, že je zájmem národa a lidu žádat úpravu existence učitelstva. — I my se hlásíme ku zásadě, že je třeba jíti střední cestou vyrovnání zájmů jednotlivých stavů. Od toho však nemůžeme odstoupit, aby v příhodné době poměry učitelstva byly spravedlivě upraveny. Navrhovatelé pilného návrhu na úpravu učitelských platů se domnívali, že pilný návrh padne. Pilný návrh ale prošel, avšak nyní nic se neděje, a věc není ani přidělena referentovi . . . Praví docela upřímně, že letos se nedá naprosto ničeho pro učitelstvo dělat. Bylo to ovšem zase pokrokové učitelstvo, které nejvíce štválo proti sanaci zemských financí dle návrhu Koudelova. A nyní chtějí okamžité zvýšení platů. Není to pustá komedie? Učitelstvo vyslovilo se také rozhořčeně proti zvýšení dávky z piva atd. Co mají pak poslanci dělat?

Debatty se účastnil nadučitel Koutný, který vyslovuje souhlas s tím, co bylo řečeno, ale žádá, aby se trvalo pevně na požadavcích učitelstva a

žádá posl. Kadlčáka, aby v tomto smyslu tlumočil názor katolického spolku učitelského. Žádá dále, aby strana více respektovala spolek katolického učitelstva. Podniká-li se něco v klubu o otázce školské, pak nechť klub vyžádá si informace od katol. učitelského spolku. (Potlesk.)

Slečna Hoffmanova zmiňuje se o požadavcích učitelek. Táže se, proč § 14. zákona Hauptova nebyl dosud definitivně projednán. Katol. učitelky trvají na tom, aby učitelky po 10 letech, chtějí-li se vdávat, dostaly pensí, ale dále aby vyučovat nesměly. Protestuje proti tomu, aby na učitelky se při zamýšlené úpravě zapomnělo. Proslýchá se totiž, že učitelky mají dostat méně. Žádá, aby nadučitelská místa na dívčích školách byla obsazována učitelkami.

Posl. Kadlčák sděluje, že co se týče § 14. Hauptova zákona, pokrokové učitelky agitují proti. Klub katol. národní bude pro původní znění a těší ho, že je zde v souhlasu s katol. učitelkami.

O resoluci navržené účastnili se debaty p. uč. Richter, naduč. Šnajdr a poslanec Kadlčák.

Na to přijata jednomyslně resoluce :

Katol. učitelstvo při své mimořádné valné hromadě shromážděné dne 13. února v Přerově po řečích ve příčině otázky úpravy platů učitelských s patřičným zřetelem na učitelky souhlasí plně s vývody mluvčího strany katol. národní sněmu p. drem. Hrubanem a s vývody pana posl. Valouška při schůzi, že nejdříve sanace zemských financí provedena býti musí a teprv přikročeno býti má ke konečné spravedlivé úpravě platů učitelských. Ač čas a způsob úpravy ponecháváme poslancům, očekáváme s plnou důvěrou, že úprava v době co možná nejkratší provedena bude.

Na to projednána změna stanov za tím účelem, by i členové ze Slezska ke spolku přistupovati mohli; by mohly zřizovány býti besídky a spolkem vedeny; by možno bylo zříditi spolkovou tiskárnu.

Další referát L. Bartoše „O revisi učebných osnov“ nebyl projednán. Usneseno vzhledem k důležitosti předmětu referát L. Bartoše jako návrh k diskusi pro valnou schůzi na Velehradě uveřejniti ve „Vych. Listech“. (Bude vytištěn v 3. čísle).

Po projednání různých běžných záležitostí spolkových valná schůze za radostné jednomyslnosti skončena.

Znamení doby. U zemského výboru v Brně bylo vypsáno 10 míst, o něž se hlásilo 274 absolventů gymnasií a reálků s maturitou. Uvážíme-li k tomu, že u poštovního ředitelství tou dobou leží přes 1000, u ředitelství státních drah přes 900 žádostí o místa úřednická taktéž od absolventů středních škol s maturitami, pak skutečně musíme se nad tím povážlivě zamyslet. Vše se hrne dnes na studie, průmysl a obchod přenecháváme Němcům — pak nemáme býti národem žebráckým!

Katoličtí učitelé, těšme se! Ve „Škole našeho venkova“ čteme: Poměr k neorganisaným učitelům byl upraven v Žamberském „Komenském“ takto:

a) Osobní styky s nimi omeziti (lepší by bylo úplně přerušiti).

b) Vystoupí-li jednota jako korporace, nebudiž neorganisaný kollega (snad učitel, ježto neorganisané nelze zváti kollegy, pozn. red.) přijímán do jejich řad.

- c) Schůzí spolkových nesmějí se neorganiso- vaní účastníci.
- d) Pohřbu takových kolegů nesúčastní se jednota korporativně.
- e) Na programu každé schůze budiž připojena poznámka: Jen pro členy.
- f) Při obsazování míst nechť obsazovací komise k žádostem neorganiso- vaných učitelů nepřihlíží. (!)

Souhlasíme plně s citovaným usnesením; doporučujeme je všem jednotám k přijetí. Doplnujeme ještě tímto dodatkem:

- g) Při různých volbách v okresní konferenci nekandidujte a nevolte ko- llegendy, kteří stojí mimo organizaci a k nimž nemůžeme mítí tudíž důvěry.

Učitel proti knězi. Probíraje toto akutní a choulostivé thema, prokla- muje orgán učitelských jednot „Český Učitel“, že o shodě mezi učitelem a knězem nesmí býti ani řeči, poněvadž kněz jako představitel klerikálního směru jest odvážný a dobývačný a neštítí se žádných prostředků; poněvadž kněz špehuje učitele, jest učitelským nepřítelem a odpůrcem, vždy hotov ke skoku na svou oběť, jako ten divoký kanibal; poněvadž kněží jsou nemravové tajní a veřejní, a učitel to na ně ví, a proto ho kněží nenávidí; poněvadž kněz rozporu s učitelem potřebuje a příležitost ku srážce sám si vyhledává. Učitel však chová prý se korektně (!) a přesně plní své školní povinnosti. Svě dů- vody pak „Český Učitel“ zakončuje: „Pochvala zemské školní rady je pouhá fráze. Kdyby dohoda mezi učitelem a knězem byla, byla by to pohroma ná- rodního vychování, neboť učitel vede dítě v duchu českém, kněz pak v duchu cizí, nám nepřátelské propagandy římské. Kněz zanášá do školy páchnoucí bahno, vášnivý, zlopověstný nemravný klerikalismus. Propaganda kněžstva ve škole nemá v sobě ani za nehet pravého náboženství a evangelia. Takového „náboženství“ každý učitel se musí štítiti a jest naopak jeho hlavní povinnosti: „rušiti činnost kněze ve škole“. — Dalšíh poznámek by k těmto jizlivostem a k tomuto kulturnímu barbarství nebylo třeba, ale jsou až moc troufalé, než abychom je pominuli mlčky. Pokrokové učitelstvo stále je nespo- kojeno se zavedeným učebním plánem a systemem, poněvadž prý na základě jeho není možno účelně mládež vychovávat. A samo? Ničí a znemožňuje i ty nejelementárnější požadavky školské výchovy, školu činí místo ohniskem oprav- dové osvěty prodchnuté duchem křesťanským, hnízdem moderního pirátství, jehož obětí má být vychovatel kněz. — „Český Učitel“ ani si neuvědomil, na jak nízkou úroveň postavil sebe, když hořejší řádky napsal, a i své čte- náře učitelské, kteří mlčky jeho vývody přijali.

„Vychovatelské Listy“

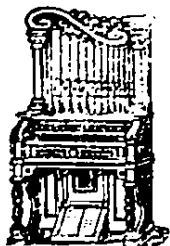
vycházejí 20. každého měsíce, vyjma měsíce srpna a září.

Roční předplatné 6 K zasílá se administraci do Ivančic. :: Redakci vede Karel Tiray, ka- techeta v Ivančicích. - Týž přijímá všechny literární příspěvky. :: Za redakci a vydávání odpovídá Robert Veselý ve Strážnici. :: Administraci vede Fr. Zajíc, učitel ústavu pro hluchoněmé v Ivančicích. :: Expedici obstarává knihtiskárna Roberta Veselého ve Strážnici. Tamtéž se přijímají reklamace. :: ::

Všecky příspěvky se honorují.

Tiskem Roberta Veselého ve Strážnici.

První česká největší rak.-uh. továrna

výhradně na **HARMONIA**

americké a evropské soustavy

Rud. Pajkr a spol. v Hradci Králové.

SKLADY: Vídeň VII., Mariahilferstrasse 86. Budapešť X.,
Delej utca 11. sz. (Tisztviselőtelep).

Skvostný hlas, vylouděný důmyslnou konstrukcí americké soustavy sám se doporučuje a chválu svou pje. — Ceny od 130 K výše. Záruka pětiletá. — Na splátky od 8 korun. Obrázkové cenníky zdarma a franko. — Zásilka franko poslední stanice — Pedálová harmonia obou soustav v každé velikosti v přesných rozměrech varhan pro kostel, školu i ku cvičení.

Pěkné knihy pro mládež.

Právě vydání: S. K. BOLTONOVÁ:

Chudí hoši, kteří se proslavili.

372 stran a 16 podobizen. Za K 2·80, poštou za K 3.—. Pro mládež kniha neocenitelná, k činnému, plodnému a šlechtnému životu pobádající. V knize vylíčeny jsou životy mužů: George Peabody, peněžník — Bayard Taylor, cestovatel. — Kapitán James B. Eads, civilní inženýr. — James Watt, vynálezce. — Sir Josiah Mason, továrník. — Bernard Palissy, hrnčíř — Bertel Thorwaldsen, sochař. — Wolfgang Amadeus Mozart, komponista. — Samuel Johnson, spisovatel. — Olivier Goldsmith, básník a spisovatel. — Michael Faraday, učenec. — Sir Henri Bessemer, zdokonalitel oceli. — Sir Titus Salt, filantropista. — Josef Marie Jaquard, tkadlec. — Horace Greeley, nakladatel. — William Lloyd Garrison, reformátor. — Giuseppe Garibaldi, vlastenec. — Jean Paul Richter, románopisec. — Leon Gambetta, státník. — David G. Farragur, plavec. — Ezra Cornell, mechanik. — General-lieutenant Sheridan, voják. — Thomas Cole, malíř. — Ole Bull, houslista. — Meissonier, umělec. — G. W. Childs, žurnalista. — Abraham Lincoln, president.

Před tím vyšly:

Dvě stařenky. Napsala Teréza Nováková. 87 stran za 72 hal.

Na norském fjordu. Napsala A. G. Selmerová. 176 str. za K 1·20.

Pěkných knih pro mládež,

začal právě vycházeti roč. II., který přinese dvě výtečné knihy.

Povídky Němiroviče Dančenka:

Sám sobě pomáhej a Působení majora Bobkova.

Po té kniha CH. DARWINA:

Přírodozpytcova cesta kolem světa.

Knihovna vychází čtrnáctidenně v sešitech po 16 haléřích a předplácí se na půl roku (13 seš.) 2 K, poštou K 2·20, na celý rok (26 seš.) 4 K, poštou K 4·40.

KORUNA ČTVRTLETNĚ.

Na skladě u všech řádných knihkupců anebo v
Nakladatelství JANA LAICHTERA na Král. Vinohradech, Žižkova ul. č. 10.

Bílé, zdravé zuby

jsou okrasou každého obličej. Ku čistění a docilení krásně bílých a zdravých zubů doporučujeme osvědčené domácí přípravky:

Libuše

zubní krém po 50 hal.

Libuše

zubní prášek po 50 hal.

Libuše

ústní vodičku po 1 kor.

Žádejte a podporujte tyto české výrobky, které ve všech lékárnách, drogeriích a voňavkářských obchodech lze koupiti: Výroba a zasilatelství Alois Mikulášek, Brno.

Doporučujeme našim rodninám

Kolínskou cikoriku.

50procentní úspora petroleje.

K použití professorem dr. ERHARDEM LANGEM vynalezeného

Reform-Petrolithu

může jeden každý svou obyčejnou lampou petrolejovou, beze vší mechanické změny, docílití světelného výkonu 70 normálních svíček, jakýž poskytuje

žárové světlo plynové.

Návod: Vyčisti důkladně lampu, vtáhni nový knot, vhoď jeden náboj Reform-Petrolithu do pánve petrolejem naplněné a po 6—8 hodinách docílíš nejkrásnějšího světla, jako žárového. — Po provedení lučebního rozboru vyjádřili se věhlasní odborníci o tomto výrobku, že jim vyvolané světlo nikterak nedráždí čivy oční, a že tudíž i se stanoviska zdravotního dlužno vřele doporučiti. —

Nebezpečí výbuchu vyloučeno.

Před bezcennými padělký se varuje. — Cena původní zkoušky, dostačitelne asi na 6 neděl a obsahující 10 nábojů 1 K. Pův. balení stačí na několik měsíců. —
40 nábojů 3 koruny.

Kdo zašle předem 1 korunu (také v poštovních známkách), obdrží 10 nábojů franko (vyplaceně) na každou poštovní stanici. — Prosí se o zřetelné psaní adresy, aby se mýlky nestaly. Hlavní sklad pro Čechy, Moravu a Slezsko:

EDUARD ZLATÝ, Teplice-Šenava, Čechy.

Prekupníci za značného vřdělku se hledají.